Анализа и проценка на постоечките достапни

туристички услуги и капацитети

во Пелагонискиот регион

Битола, 15.06.2022

Содржина

- Вовед
- Појдовна основа, поими и термини
- Методологија
- Истражување
- Резултати од проценката
- Заклучок и препораки

А. Моменталната состојба со спроведувањето на законските барања за пристапност на лицата со попреченост во Пелагонискиот регион, како пилот регион

Б. Моменталната состојба во Пелагонискиот регион, како пилот регион, со обезбедување на специфични туристички услуги за лицата со попреченост

Вовед

Мисли за пристапноста:

„Луѓето не се со попреченост, градовите се ...“

„Секој човек е експерт за своите потреби. Треба да обезбедиме објективни, лични информации, со цел туристите да изберат кој објект е достапен за нив“.

„Инвестициските трошоци се погрешно разбрани и претерани, додека пристапот се смета главно како „проблем“наместо како златна можност“.

Во Агендата на Обединетите нации 2030 за одржлив развој се налага
„Никого не треба да оставиме зад себе! “

Пристапноста за сите до туристичките капацитети, производи и услуги треба да биде во фокусот на секоја одговорна и одржлива туристичка политика. Пристапноста не се однесува само на човековите права. Тоа е и деловна можност за дестинациите и компаниите да ги прифатат сите посетители и да ги подобрат своите приходи.
Лицата со инвалидност може да имаат телесна, сензорна, или интелектуална попреченост. Некои од нив може да имаат инвалидност од раѓање, или стекната во детството или подоцна во животот. Инвалидноста може да има влијание врз нивната способност за непречено учество во општеството или пак инвалидноста може да има големо влијание врз нивната работна способност и да бара поддршка и помош.

Доколку погледнеме околу себе, само некои скали се огромна пречка и тоа не само за лицата кои користат инвалидска количка туку и за постарите лица, за повредените лица, за бремените жени, за мајките со мало дете во количка, за малите деца. За да овие лица се стекнат со потполна вклученост во сите пори на општеството и да имаат целосна слобода на движење, пречките мора да се надминат. Тоа може да се постигне доколку се почитува донесената законската регулатива за градба и подзаконските акти, со кампањи за подигање на јавната свест, со меѓусебно разбирање и емпатија, односно со почит кон достоинство и право на слобода на живот. Пристапноста најчесто се анализира од аспект на стрмни скали на влезовите, во објектите, помеѓу катовите, на недостаток на рампи, платформи и лифтови за премостување на висинските бариери, пристапни тоалети, звучна и светлосна сигнализација и др.

- **Поими во меѓународни рамки**

Пристапен туризам за сите

Форма на туризам што им овозможува на луѓето со одредени барања за пристап, вклучително мобилност, вид, слух и когнитивни димензии на пристап, да функционираат независно и правично и достоинствено. Тоа се овозможува преку испорака на универзално дизајнирани туристички производи, услуги и средини, од кои сите бараат заеднички процес меѓу засегнатите страни.

Попреченост

Попреченоста е резултат на интеракцијата помеѓу лицата со оштетен и бариерите на ставовите и животната средина кои го попречуваат нивното целосно и ефективно учество во општеството на еднаква основа со другите. Разбирањето на попреченоста како интеракција значи дека таа е општествен конструкт, а не атрибут на личноста.

Лица со попреченост. Секое лице чие целосно и ефективно учество во општеството на еднаква основа со другите во патувањето, сместувањето и другите туристички услуги е попречено од бариерите во средината во која се наоѓаат, како и од бариери на ставови.

Тактилно поплочување

Систем на текстурирани индикатори за површината на земјата на пешачки патеки, скали и платформи на станици за да им помогнат на лицата кои се слепи или со оштетен вид. Тие обезбедуваат карактеристична шема на површината, забележлива под нозете или со бастуни, кои ги предупредуваат луѓето за нивниот пристап до улиците и опасните делови.

Универзален дизајн

Дизајнот на производите, околината, програмите и услугите да бидат употребливи од сите луѓе, во најголема можна мера, без потреба од адаптација или специјализиран дизајн. Промовира промена кон дизајн фокусиран на корисникот преку следење на холистички пристап и со цел да се приспособат на потребите на лицата со попреченост. Тоа е концепт кој се протега надвор од прашањата за обичната пристапност до згради за лицата со попреченост и треба да стане интегриран дел од политиките и планирањето во сите аспекти на општеството.

Пристапност, „употребливост на производ, услуга, околина или објект од страна на поединци со најширок опсег на способности"

Потреби за пристапност, (да можат да користат свои производи за помош или помошна технологија за да комуницираат со сите функционалности на системот; системот да не се меша со нивните помошни производи или помошна технологија.)

Посетата на културно наследство е човеково право. *Под културно наследство се подразбираат материјални и нематеријални добра кои што, како израз или сведоштво на човековото творештво во минатото и сегашнота или како заеднички дела на човекот и природата, поради своите археолошки, етнолошки, историски, уметнички, архитектонски, урбанистички, амбиентални, технички, социолошки и други научни или културни вредности, својства, содржини или функции, имаат културно иисториско значење и заради нивната заштита и користење се наоѓаат под правен режим согласно закон. Културното наследство според неговите својства може да биде: недвижно, движно и духовно. Недвижно: Споменици, споменички целини и културни предели; Движно: Археолошки предмети, етнолошки предмети, Историски предмети, уметнички предмети, технички предмети, архивска граѓа, библиотечни добра, кинотечни добра, фонотечни добра; Духовно: Фолклорни добра, јазик, топоними. Културното наследство според неговото значење може да биде: од исклучително и од друго културно и историско значење. Од исклучително значење е секое добро кои има највисоко национално значење и универзални вредности за човештвото и неговата историја, култура, уметност, наука или технолошки прогрес; Од друго културно и историско значење е секое добро кое што има големо значење за националната историја, култура, уметност , наука или технолошки развој. Движното културното наследство се наоѓа под директна заштита на државата и се чува во

посебно изградени и назначени објекти за тоа: музеи, галерии, библиотеки, додека недвижното културно наследство се чува во заштитени региони и резервирани археолошки зони.

Општ впечаток е дека културното наследсвто во нашата држава е непристапно за лицата со инвалидност, без оглед на тоа што во Законот за заштита на културното наследство на РСМ во членот 114, точка 3 стои дека: „Управата може со решение да наложи преземање на посебни мерки за обезбедување достапност на културното наследство за лицата со инвалидност“

*

UNWTO, Фондацијата ONCE и ENAT во своите стратешки документи наведуваат: „Пристапноста за сите се однесува на квалитетот на услугата, иновативноста и удобноста за сите туристи, нови извори на приходи и нови клиенти со попреченост, постари лица и семејства со мали деца, меѓу многу други поединци, со специфични барања за пристапност. Со усвојување на принципите за универзален дизајн во развојот на околината и услугите, туристичкиот сектор може да ја исполни својата морална одговорност, во многу земји, како и законските обврски да се грижи за оние со специфични барања, правејќи го туризмот за сите реалност.

* ENAT е здружение на компании, туристички одбори, општини, организации за попреченост, истражувачи и поединци кои работат на подобрување пристап до патување и туризам.

ENAT
European Network for Accessible Tourism

UNWTO
World Tourism Organization

UNESCO

Најзначајни препораки се забележни во Препораки за пристапен туризам за сите, усвоени од Генералното собрание на UNWTO во 2013 година.
УНЕСКО, во рамките на областите на својот мандат, придонесува за имплементација на Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост (CRPD), особено поврзана со член 9 за пристапност; Член 21 за слобода на изразување и пристап до информации; Член 24 за образование; Член 30 за учество во културниот живот, рекреацијата, слободното време и спортот; како и член 31 за меѓународна соработка. Дополнително, како поддршка за имплементацијата на Агендата за одржлив развој 2030 година, УНЕСКО беше вклучен во Меѓуагенциската група за поддршка на ОН за CRPD и Стратегијата на ОН за вклучување попречености.

- За анализата и проценката:

Изработката на оваа поценка се однесува на моменталната состојба на постоечки услуги и услови во Пелагонискиот регион спроведена на терен, согласно целта на проектот Алтертрип во која јасно е изразена мотивација прекуграничниот регион помеѓу Северна Македонија и Грција да прерасне во пристапна и инклузивна туристичка дестинација и поддршка на развојот на туризмот во Регионот, со обезбедување квалитетни услуги за лицата со попреченост, преку знаење и размена на искуство и подобрување на пристапноста до природното и културното наследство. Во таа насока создавањето на квалитетен туристички и одржлив производ наменет за лицата со попреченост е од голема важност за развој на туризмот во регионот, подобрување на квалитетот на животот на овие лица.

Согласно задачата од Договорот, проценката беше направена врз вработени и менаџери и во туристички капацитети, односно сместувачки капацитети, угостителски објекти, музеи и други културни институции, туристички локалитети и некои спортски локации, невладини организации и претставници од локални авторитети кои се одговорни за развој на туризмот, за социјална заштита и секако благосостојбата на лицата со попреченост, верски објекти и сл.

Оваа проценка најповеќе се базира на истражување на одреден број капацитети на терен, електронска пошта, интервјуа, прашалници, разговори во живо и телефонски разговори.

Особено важни за оваа проценка беа прашалниците изработени според дејноста, односно еден прашалник за институции и еден за угостителските капацитети, кој беше спроведен според предлог на партнерите од Грција а двата прашалници беа одобрени од партнерот во проектот Алтер Трип – Мобилност Битола.

Резултатите од истражувањето беа обработени и анализирани, по што се констатираше дали правната регулатива им е позната на менаџерите и вработените во капацитетите е позната, дали е имплементирана законската регулатива, со проверка на терен, или доколку се имплементирани дали се правилно имплементирани.

Со истражувањето се добиени одговори на прашањата каква е моменталната состојба со имплементација на правната регулатива за пристапност за лица со попреченост во Пелагонискиот регион, како пилот регион и каква е состојбата со обезбедени специфични, посебни туристички услуги за лицата со попреченост.

Посакуван резултат од проектот Алтер Трип е развој и подобрување на состојбата кај одредени атракции, особено оние од културното наследство во двата погранични региони, вклучувајќи лесни интервенции, како што се рампи, подвижни рампи, пешатење на материјали на Браево писмо и др. во насока на подобрување на пристапноста, достапноста и инклузијата.

Методологија

- **Методологијата по која се спроведе проценката:**
  Според насоки од првата студија Студија – насоки за тристчките чинители во однос на правнте барања за обезбедување на пристапни туристички услуги, објекти и капацитети

Насоките се однесуваат на пет категории попреченост.

А Категорија, Инвалидни лица кои се делумно зависни од инвалидска количка, Б Категорија, Лица со инвалидитет во одењето, на кои им треба инвалидска количка постојано, Ц Категорија, слепи лица или лица со хендикеп во видот, Д Категорија. Глувонеми лица или лица со визуелна хендикепираност, Е Категорија, која ги сооединув категориите Б, Ц и Д.

Во делот за влезовите, се даваат погодности за лицата со попреченост, вклучувајќи и количка, обврска, која треба задолжително да ја исполнат новите изградени објекти, по 2006 г., со капацитет од 100 и повеќе апартмани, за блоковите и целините. Во заедничките простории и санитарните простори треба да постојат посебни помагала и тоа: рампи, автоматски врати, држалки, електропрекинувачи на пониска височина.

Во однос на постоењето на собите за лицата со попреченост, во туристичките апартмани и резиденции, обврска само за новите објекти, изградени по 2006 г., во блокови и целини, односно во објектите со капацитет од 100 апартмани, да има најмалку еден апартман, на секои понатамошни сто апартмани, плус најмалку уште по еден апартман.

Во проценката особено акцент се стави на проверка на следните елементи со пропишани димензии: Елементи на пристапност за совладување на висински разлики. За потребата од совладување на висински разлики во просторот во кој се движат лицата со инвалидност и со намалена подвижност како елементи на пристапност се: рампи, скалишта, лифтови, вертикална подигачка платформа и косо подигачка склоплива платформа. (Дали имаат вакви елементи и дали се компатибилни димензиите)

Исто така беше направена опсерација на елементи на пристапност за независно, самостојно движење во јавниот сообраќај на лицата со инвалидска количка и лицата со намалена подвижност се: стојалиште и перон, паркиралишно место, јавна пешачка површина, семафор, пешачки премин, пешачки острови и раскрсница. (Дали има вакви елементи и дали се компатибилни димензиите)

Во однос на исполнетост на овие објекти во однос на :

Кафе-бар, кафеана и ресторан со најмалку 80 места за седење, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите и посебните одредби кои беа наведени специјално за овие

објекти погоре, Диско-клуб и ноќен-клуб со површина од најмалку 400 m^2, за за влезниот простор, комуникациите, тоалетите.

Во кафе бар, кафеана и ресторан со помалку од 80 места за седење, диско клуб и ноќен клуб со површина помала од 400 m^2, треба да се обезбеди пристапност за совладување на висинските разлики и истите треба да имаат пристапно ВЦ. Доколку во тие објекти, задолжителна е изведба на само 1 ВЦ за жени и мажи, тогаш тоа треба да се изведе како пристапно. Во случај на реконструкција на тие објектите, може да се утврди отстапување од елементите на пристапност, исклучиво од причина што постојните услови на објектот тоа да не го дозволуваат или пак условите за пристапност од јавната површина до објектот тоа да не го дозволуваат. Туристички информативен центар, за влезниот простор и комуникациите, канцеларија на туристичка заедница со површина од најмалку 200 m^2, за влезниот простор и комуникациите, патничка агенција со површина од најмалку 200 m^2, за влезниот простор и комуникациите; Слободно стоечка рецепција, за влезниот простор и огласно пано; Објекти за наутички туризам, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, бањата или туш-кабината и огласното пано, Хотел со најмалку 25 соби со тоалети, за влезниот простор, комуникациите, бањите или, туш-кабината плус тоалети, одредби за собите, како и огласното пано, Хотел со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици, за влезниот простор, комуникациите, бањите, или туш-кабината плус тоалети, одредби за собите, како и огласното пано, Хостел со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, бањите или тушкабината, одредби за собата и огласно пано,туристичка населба со најмалку 25 апартмани, за влезниот простор, комуникациите, одредби за станот и огласно пано, Камп за најмалку 500 гости, за влезниот простор, комуникациите, бањата или туш-кабина, кујна, и огласно пано,ресторан покрај магистрален и регионален пат, за влезниот простор, комуникациите и тоалетите; хотел со посебна ознака - мотел покрај магистрални и регионални патишта, за влезниот простор, комуникациите и тоалетите, трговско-угостителски содржини во состав на бензинските пумпни станици, за влезниот простор, комуникациите и тоалетите.

Објекти за културна намена како што се Универзитетска библиотека, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, пулт, огласно пано и ориентациски план за

движење; Културен центар, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, пулт, огласно пано и ориентациски план за движење;

Конгресен центар, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, место во гледалиште, индуктивен чвор или трансмисиски обрач, огласно пано и ориентациски план за движење; Музеј, галерија, изложбен простор со површина од најмалку 300 m^2, за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, пулт и огласно пано;

Кино, театар и концертна сала со најмалку 100 места за публика и сл., за влезниот простор, комуникациите, тоалетите, место во гледалиште, индуктивен чвор или трансмисиски обрач и огласно пано.

За музеј, галерија, изложбен простор со површина помала од 300 m^2, кино, театар и концертна сала со помалку од 100 места во гледалиште, треба да се обезбеди пристапност за совладување на висинските разлики и истите треба да имаат пристапно ВЦ. Доколку во тие објекти, задолжителна е изведба на само 1 ВЦ за жени и мажи, тогаш тоа треба да се изведе како пристапно. Во случај на реконструкција на тие објектите, може да се утврди отстапување од елементите на пристапност, исклучиво од причина што постојните услови на објектот тоа да не го дозволуваат или пак условите за пристапност од јавната површина до објектот тоа да не го дозволуваат.

Во рамките на проценката, се изврши и опсервација на некои објекти за сообраќајна намена, кои беа во близина на атракции, како што се автобуска станица, железничка станица, паркинзи, пешачки патеки, плоштади, јавна пешачка површина, парк, спортски терен, спортска сала, ЗОО, верски објекти, и сл., а согласно правилникот за урбанистичко планирање, општите правила за пристапност на објектите, тротоарите и пешачките површини, паркинзи, рампи и др.

1. **Според добиени податоци за сместувачки капацитети и угостители од Општините Битола, Демир Хисар, Долнени, Кривогаштани, Крушево, Могила, Новаци, Прилеп и Ресен**
2. **Според анализа на посточки стратешки документи за Пелагониски регион**

   Центар за развој на Пелагониски регион, Општини во Пелагониски регион, промотивни материјали, веб страни на стејкхолдери и др.
3. **Според достапни податоци од Министерство за економија**

   А. Потстратегија за развој на културниот туризам на Република Северна Македонија

Б. Потстратегија за развој на активен туризам на Република Северна Македонија

В. Регистар на категоризирани угостителски објекти

Г. Програма за развој на туризмот во Република Северна Македонија за 2021 на Влада на Република Северна Македонија и др.

4. **Според податоци од Државен завод за статистика**
5. **Според остварени средби со туристичките чинители**
6. **Според средби со невладини организации и асоцијации на лица со попреченост**
7. **Според прашалници за туристички чинители и институции**
   - **за угостителските капацитети**
   - **за институции**
8. **Според истражување на терен (мерење, фотографирање, проверка и интервјуа)**
9. **Според меѓународно искуство на експертот во проценки на пристапноста и споредба со меѓународни добри примери**

Согласно богатото искуството со обуките за пристапност во рамките на Балканска музејска мрежа, како и практичната работа во регионот, може да се констатира дека најтешко е да се имплементираат интервенции за постигнување на пристапност во објекти кои се постари и воедно споменици на култура. Во тој случај, особено на Балканот, најповеќе се внимава на овозможување на мултисензорното искуство отколку на искуството со физичко присуство во одредени атракции. За таа намена голем број атракции како што се локалитетите, музеите, галериите, креираат разновидни онлајн програми, или услуги во близина на тие атракции. Голем број примери гледаме каде атракциите подготвуваат содржини од типот на видеа на знаковен јазик за лицата со оштетен слух и говор, тактилни изложби со слики и копии за тактилно доживување, за лицата со оштетен вид, разни работилници поврзани со темата на самата атракција.

При анализата на добри меѓународни практики, забележани се исклучително добри примери каде е ставен акцент на пристапниот туризам, односно туризам за сите. Посебно се истакнуваат Шпанија, Велика Британија, Италија и др. Интересно е тоа што

се повеќе тур оператори и туристички агенции организираат специјални тури за лицата со попреченост со однапред мапирани точки, односно атракции и туристичко-угостителски услуги кои прават еден комплетен туристички производ наменет за лица со различен тип на попреченост.

Како што е споменато погоре, честопати постојат бариери кои ги спречуваат поединците целосно да учествуваат во општеството. Бидејќи пристапноста не се однесува само на луѓето во инвалидски колички туку станува збор за сите видови на попреченост, мора да размислуваме за секој турист како индивидуа и секого да го пречекаме во соодветни услови.

Одличен пример за мотивација за градовите е СТО (WTO) која од 2014 година организира светски годишни конференции за пристапниот туризам, почнувајќи од Сан Марино.
Конференцијата им даде можност на дестинациите во Европа да презентираат примери за добри практики и да споделат стратегии.
Три клучни области: 1. Пристапност до локалитетите на културно наследство; 2. Рамки на политики и стратешки активности за да се направи пристапен туризам реалност;
3. Паметни технологии за унапредување на пристапноста на туристичката инфраструктура, капацитети и услуги
Бордо (Франција) и Валенсија (Шпанија) се избрани за победници на Европска престолнина на паметниот туризам на ЕУ за 2022 година натпревар, по состанокот на европското жири во Брисел на 26 октомври 2021 година. (Европски престолнини на паметен туризам за нивната извонредност како туристички дестинации во пристапност, одржливост, дигитализација и културно наследство и креативност).

Добри практики:

Сицилија per tuti, Пристапен Салцбург, Turismo de Portugal, пристапна Хрватска, Фондација Созопол, Посетете ја Англија, Сан Марино за сите, Село за сите и др. Апликацијата V4A Inside го олеснува собирањето и обработката на податоци за пристапниот туризам. Со ставање на точни информации достапни за корисниците,

патниците со попреченост можат самостојно да избираат дестинации, услуги и капацитети кои одговараат на нивните потреби. Бидејќи им овозможува на давателите на туристички услуги информации за како да се имплементира пристапноста, апликацијата помага да се подобри квалитетот на туристичката понуда на дестинациите, да се создадат комерцијални можности и да се генерира вработување за лицата со попреченост).

Постојано мора да се има во предвид Конвенцијата за правата на лицата со попреченост ги повикува државите членки, преку член 30, да го признаат правото на лицата со попреченост да учествуваат на еднаква основа со другите, во културниот живот, рекреативните, спортските и слободните активности, вклучително и туризмот. *Рамковната конвенција на UNWTO за етика во туризмот ја нагласува во член 2 нејзината цел да промовира одговорен, одржлив и универзално достапен туризам. Членот 10 ги повикува државите членки да го поттикнат и олеснат туризмот за лицата со попреченост. Многу важен документ е Стратегија за правата на лицата со попреченост 2021-2030 година на ЕУ ISO 21902:2021.

Во разгледувањето на промотивни материјали, веб страни и сл за градовите во Пелагонискиот регион, како и капацитетите во истите не се забележани било какви информации поврзани со лицата со попреченост.

-Анализирајќи ги податоците од Државен завод за статистика може да се констатира следната состојба:

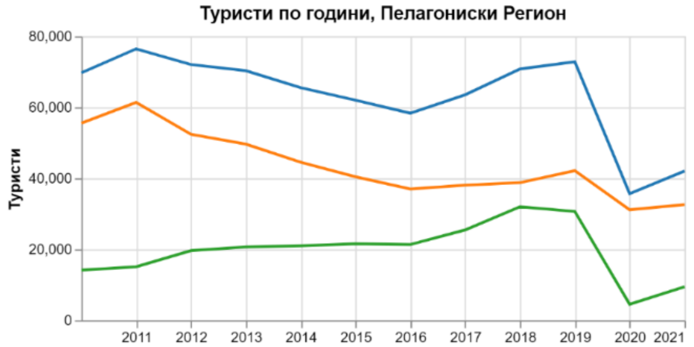

Според анализата за доаѓање на туристи во Пелагонискиот регион забележителен и очекуван е пад на бројот на туристи во последните две години со кризата со Ковид 19. Меѓутоа од 2021 крајот и 2022 се забележува пораст.

На табелата се прикажани државите од каде најповеќе се забележани доаѓања на туристи во Пелагонискиот регион, од каде се забележува дека Грција е на второто место, веднаш зад Србија.

На табелата, за доаѓања на странски туристи, забележителен е константен број на туристи од Грција во Пелагонискиот регион, со благ пораст, се до кризата со Ковид 19, за да оваа година повторно се забележува пораст на бројките.

Да се надеваме дека бројот на туристи од Грција ќе се зголеми и ќе се достигне бројката од 2019 година.

Според податок на Државен завод за статистика, за 2021 година, просечниот број на ноќевање е 3.29 денови што е тема за размислување , во насока на зголемување на истиот.

Во стратешките документи за развој на Пелагонискиот регион е ставен развојот на туризмот, каде е препознаен огромен потенцијал, заради атрактивноста на природното и културното наследство.

Во визија на Пелагонискиот плански регион јасно е нагласено дека Пелагонискиот регион е конкурентна и посакувана дестинација за живеење и туризам, со перспектива за младите, добра социјална инклузија, чиста животна средина и европска иднина. А во мисијата, Рамномерен развој на Пелагонискиот регион кој обезбедува пристоен квалитет на живот и еднакви можности за сите граѓани со валоризација на постоечките потенцијали, зајакнување на капацитетите на човечките ресурси, искористување на обновливи извори на енергија, модернизација на образованието, користење на иновативните технологии, вмрежување и

искористување на расположливите фондови. Во стратешка цел 2 е посочено- Поттикнување на социјална, образовна, културна и здравствена инклузивност и во Приоритет 2.1: Подобрување на капацитетите и условите во образованието, социјалата и во здравството: Во 2.1.4. Подобрување на физичката пристапност во јавните објекти и јавниот транспорт за лица со попреченост, 2.1.5. Отворање и поддршка на дневни центри за лица од ранливи категории Излезен резултат е Подобрена физичката пристапност во јавните објекти и јавниот меѓуградски и градски транспорт за лица со попреченост; а показател изразен во : Број на рампи/ лифтови во јавните објекти и јавниот транспорт за лица со попреченост во развојот; број на формирани и поддржани дневни центри за ранливите категории (стари изнемоштени лица, лица со попреченост, 2.3.5. А со цел спроведување на културни настани и инклузија на ранливите групи, 2.1.4. Подобрување на физичката пристапност во јавните објекти и јавниот транспорт за лица со попреченост, 2.2.6. Зголемување на свеста на населението за прифаќање и вклучување на ранливите групи, 2.3.5. Спроведување на културни настани и инклузија на ранливите групи, 3.3.7. Зголемување на безбедноста, сигурноста, одговорноста на населението со акцент на малолетни лица и останатите учесници во сообраќајот- Поставување на соодветна инфраструктура за ранливите категории на граѓани (рампи, звучни сигнали, светлечки сигнали)

*

Резултати од истражувањето:

Во која регионална единица / општина се наоѓа Вашиот бизнис:

Битола 66.7 %, Демир Хисар 14.3%, Крушево 4.8%, Новаци 4.8%, Прилеп 4.8%, Ресен 4.8%,

***

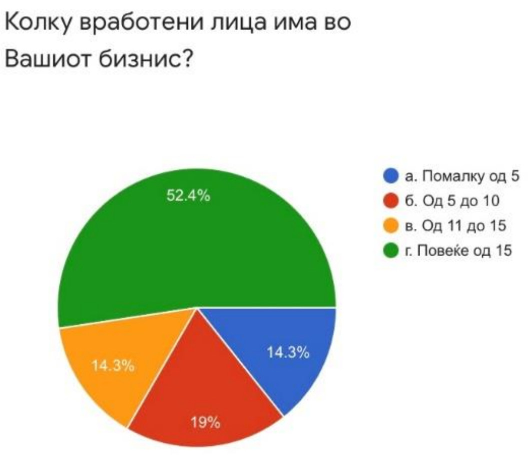

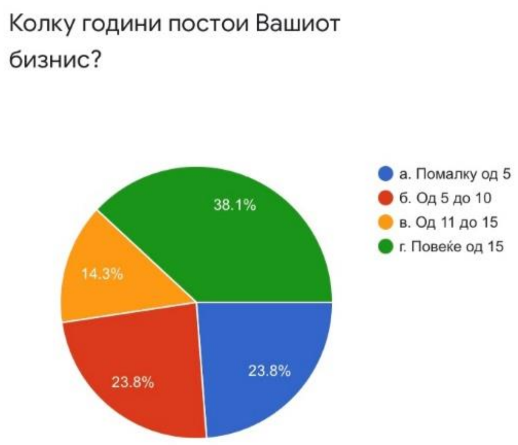

Поголем дел од деловните единици во туристичко- угостителскиот сектор имаат повеќе од 15 вработени лица и опстојуваат повеќе од 15 години, што значи дека се работи за релативно големи капацитети. Голем дел од капацитетите претставуваат комбинација од сместувачки капацитети и храна и пијалоци, а најголем дел од истражените капацитети, претставуваат сместувачки капацитети. Во однос на бројот на соби, најповеќе се застапени сместувачки капацитети со 10 до 20 соби.

Загрижувачка е бројката на капацитети кои имаат соби за лица со попреченост, односно 75% се изјасниле дека немаат, иако се работи за големи сместувачки капацитети.

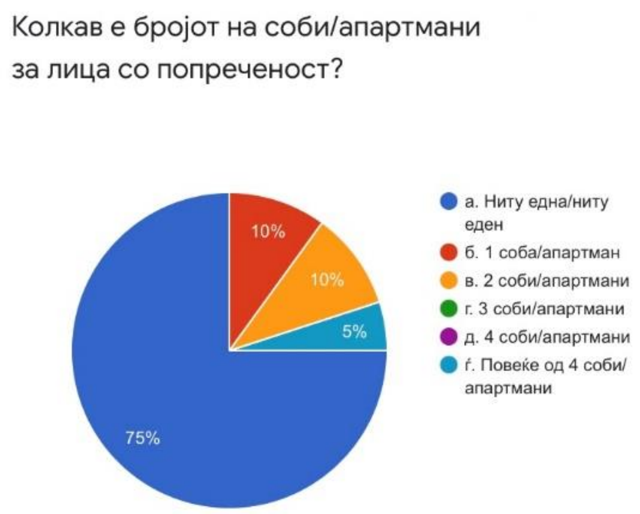

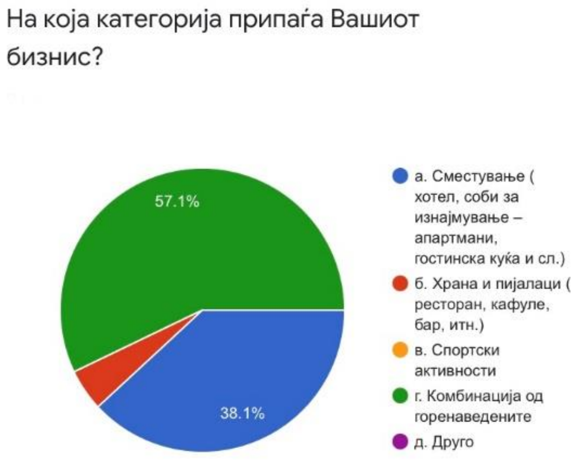

Во однос доаѓањата на туристите, 71% се изјасниле дека им доаѓаат туристи од странство и од Северна Македонија, а 23% дека најповеќе имаат туристи од Северна Македонија.

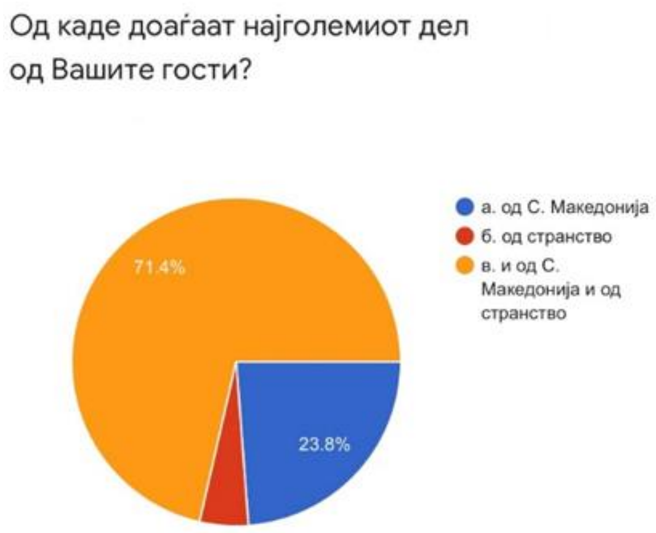

Кај ресторанитe е забележана одредена свест за пристапноста односно, движењето на колички низ самиот објект. Некои од ресторанитe истакнаа дека имаат искуство со организирање на настани токму во нивните капацитети за што прикажаа и фотографии.

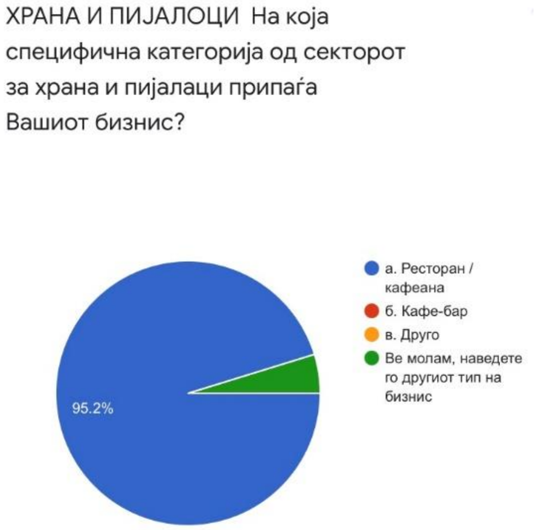

Колку квадратни метри е Вашиот бизнис (вкупна внатрешна површина)?

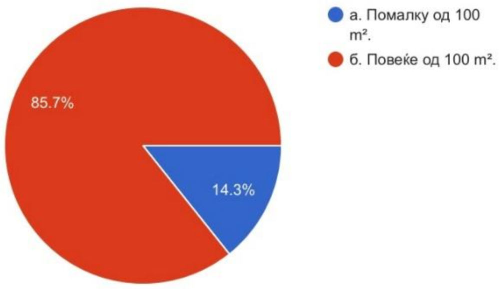

Дали ја зедовте во предвид пристапноста за лица со попреченост и намалена подвижност (на пр. повозрасни лица) при поставувањето на местата за седење во Вашиот бизнис?

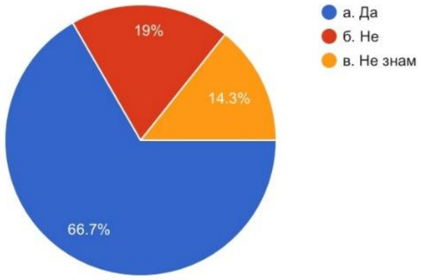

Голем дел од нив не организираат спортски настани иако услужуваат одреден број на лица со попреченост.

СПОРТСКИ АКТИВНОСТИ Дали сте организирале спортски активности или екскуризии за лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)?

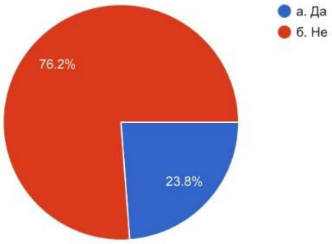

Ако одговоривте со да на претходното прашање, дали сте се имале некакви потешкотии при организацијата?

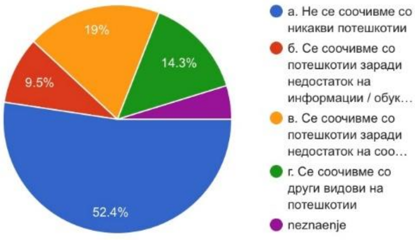

Ако одгоривте со не, зошто никогаш не сте организирале спортски активности за лица со попреченост или намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)?

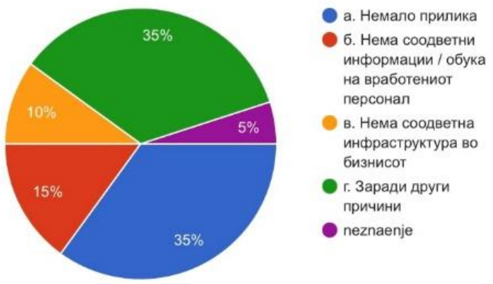

Колку често Вашиот бизнис услужува лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)?

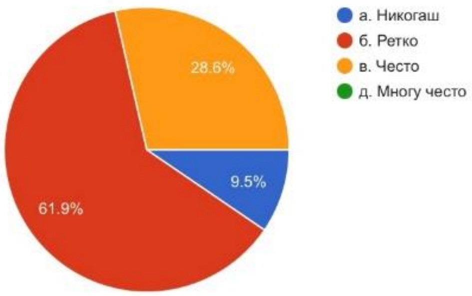

На влезовите на самите објекти се забележуваат одредени пристапи, но тие не се насекаде според стандардите. Половината од испитанците сметаат дека лице со инвалидска количка може слободно да се движи во нивниот капацитет.

Дали има соодветни услови за пристапност на лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица) на влезот на бизнисот?

Дали мислите дека лице во инвалидска количка може слободно да се движи во Вашиот бизнис?

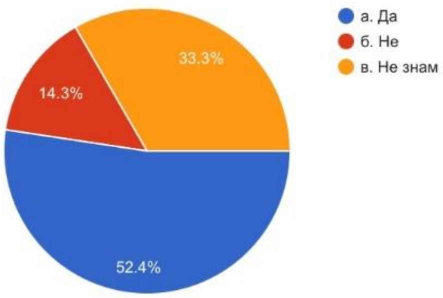

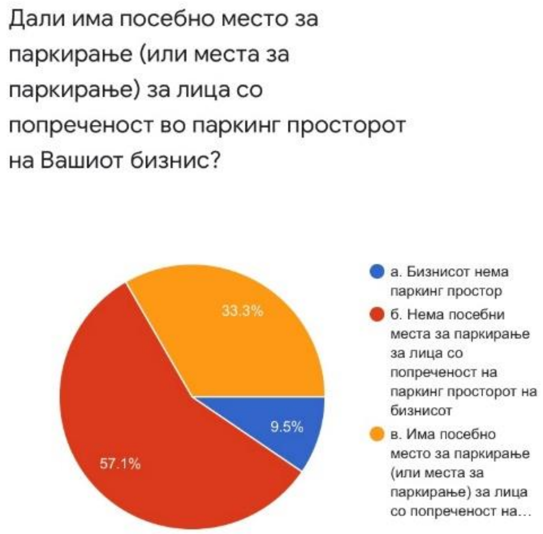

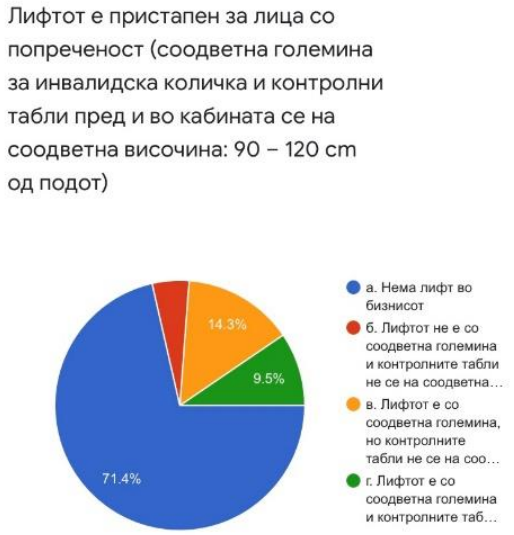

Кај некои капацитети воопшто нема паркинг а кај оние што има паркинг, не се обележани местата за паркирање за лица со попреченост. Кога станува збор за лифтови за лица со попреченост, најголем дел од капацитетите немаат лифт, дури и некои што имаат, не се изведени според стандардите.

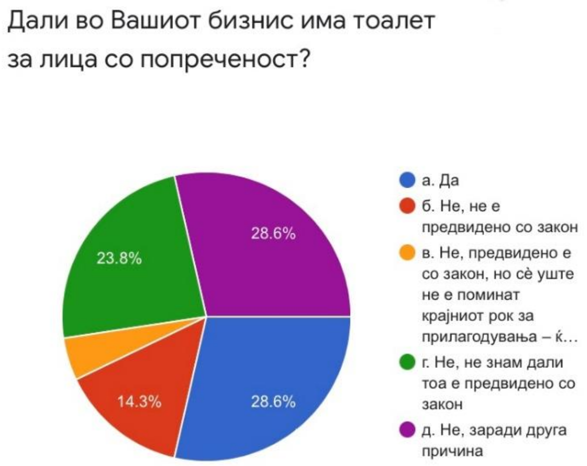

Интересен е фактот што голем дел од вработените се изјаснаа дека имаат тоалет за лица со попреченост но со увид во состојбата на терен, тоа се покажа како неточно. Други дури и не знаат за законската обврска за тој тип на тоалет.

Во однос на потешкотиите со кои се соочуваат при услужувањето на лицата со намалена подвижност, изненадуваат одговорите дека немаат потешкотии, во 47%, а 14% имаат потешкотии заради недостиг на информации. Во разговор со некои од

вработените во капацитетите се споменуваат мали чекори кои ги спроведуваат за намалување на потешкотиите , но тоа не им е доволно. Мал број од вработените се свесни или воопшто не се свесни за законските обврски околу пристапноста.

Со какви потешкотии се соочувате при услужувањето на лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)? (можете да одберете повеќе од еден одговор)

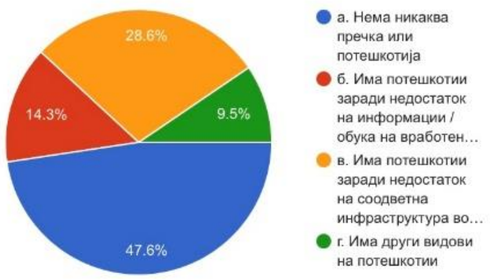

Дали Вие или кој било друг вработен (или сопственикот) сте свесни за законот за пристапност за лица со попреченост и/или со намалена подвижност?

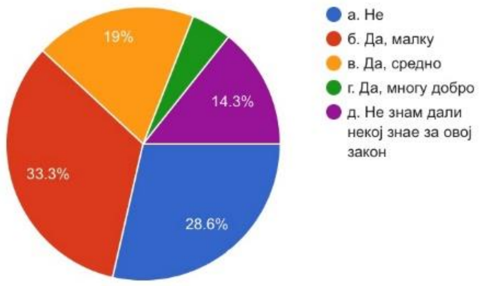

Во делот што се однесува на знаењето на персоналот се добиени различни одговори, почнувајќи од ставот дека средно знаат, со 42% а ниеден не се произнесе дека нема знаење или дека немаат добро искуство. Дури половината од испитаниците сметаат дека имаат одлично и средно позитивно искуство со услугите за лицата со попреченост.

ОБУКА НА ПЕРСОНАЛОТ ЗА УСЛУЖУВАЊЕ НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Како би го оцениле знаењето на персоналот во однос на управувањето на лица со попреченост или со намалена подвижност?

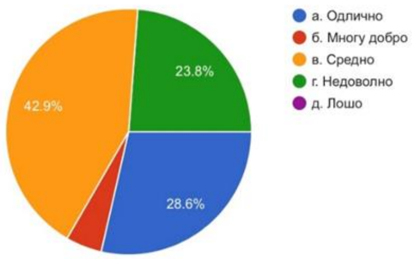

Како би го оцениле искуството на персоналот во управувањето на лица со попреченост или намалена подвижност?

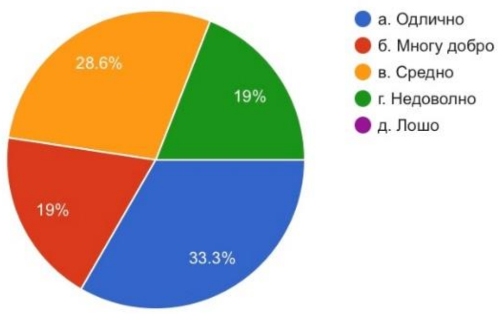

Дали веб-страната на Вашиот бизнис е лесна за користење за лицата со попреченост (WCAG 2.0 протокол)?

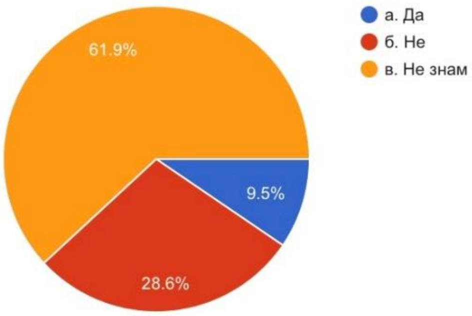

Веб страните на капацитетите се непристапни, што се покажа и во истражувањето, односно непознавањето на стандардите за лесно користење од страна на лицата со попреченост.

Дали Вие или друг вработен (или сопственикот) сте присуствувале на семинар или друга едукативна / информативна активност за пристапноста за лица со попреченост или намалена подвижност?

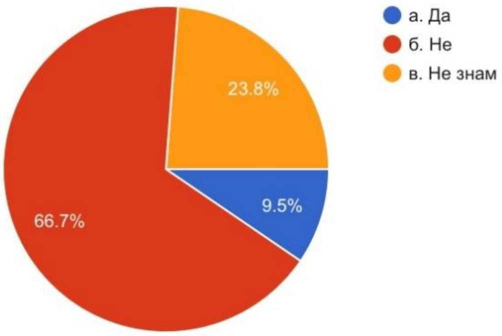

Дали Вие или друг вработен (или сопственикот) би сакале да присуствувате на семинар или друга едукативна / информативна активност за пристапноста за лица со попреченост или намалена подвижност во иднина?

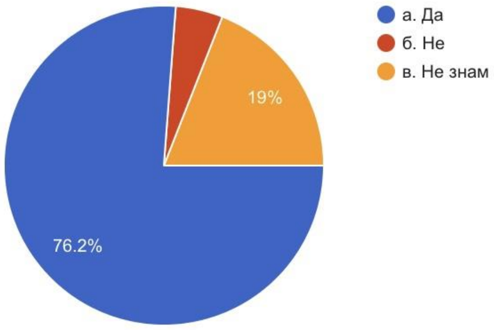

Многу важен момент во истражувањето е фактот што вреботените во капацитетите изразуваат желба за обука, семинар, тренинг за пристапност бидејќи најголем дел од нив воопшто не присуствувале на овој тип обуки. Исто така, значајно е што голем дел од испитаниците изразуваат желба да инвестираат во своите капацитети, за да ги направат попристапни за лицата со попреченост.

Резултати од втор прашалник:

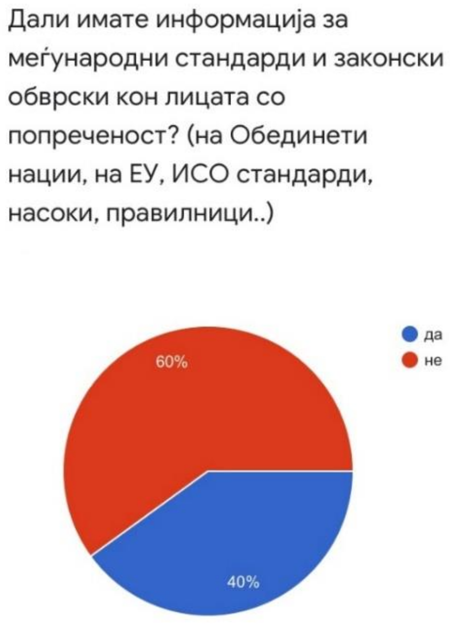

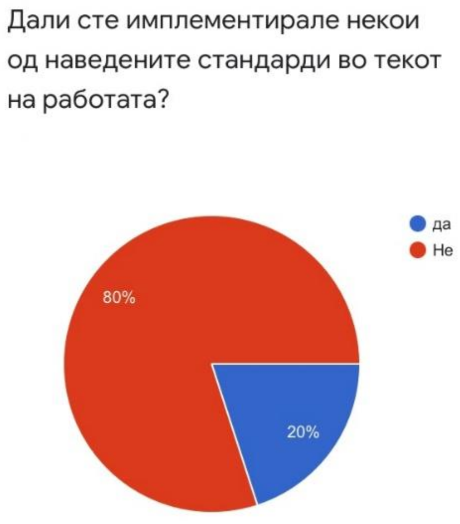

Во однос на резултатите од прашалникот за пристапноста на институции, (кој претставува само еден дел од истражени субјекти), добиени се одговори кои во комбинација со интервјуата, средбите и посетата на терен дадоа слика за тоа каква е сотојбата, односно извршена е проценка на изведбата на постоечките пристапни услуги и капацитети на институциите. Имено, најголем дел од институциите не имплементирале стандарди за пристапност и голем дел од нив немаат информација за истите. Дел од нив имаат само пристапна рампа, до одредено ниво на објектот, некои имаат рампа без имплементирани стандардни димензии, а некои немаат никаков пристап. Ретки се институциите во регионот кои имат обезбедено пристапни услуги за лица со попреченост или имплементирано законски обврски.

Во врска со прашањето за посебна програма посветена на посетителите, исто така многу мал процент на институции, односно 13.3% се изјаснија дека имаат посебна програма. Мал процент имаат соработка со лицата со попреченост како и со специјалните училишта. Најчесто се тоа програми од рекреативен карактер, а два музеи се посветени не само на физичката пристапност до објектот, туку и програма за посетители. За лицата со оштетен вид, тактилно искуство (преку тактилни копии, тактилни слики и брајово писмо) и аудио нарации, видеа на знаковен јазик, е овозможено во Музејот во Битола.

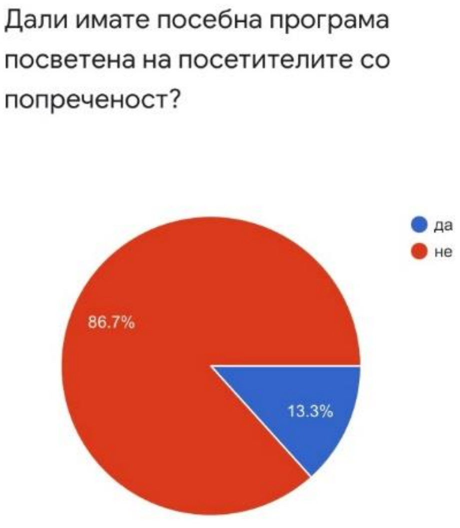

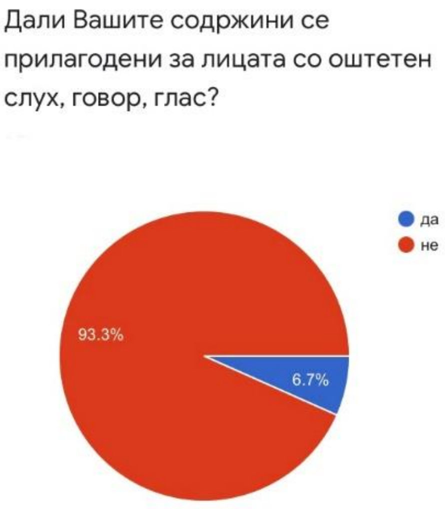

За жал, скоро ниедна институција не е комплетно пристапна за лицата со оштетен слух, говор и глас, иако во некои институции тоа е овозможено за мал дел од нивните содржини. Пр. Неодамна Театарот од Битола подготви претстава на знаковен јазик.

Во институциите е забележан исклучително мал број на вработени кои се обучени за работа со лица со попреченост, а воедно е покажан огромен интерес од страна на раководителите и вработените за подобра информираност, како и имплементирање на закони и стандарди со цел да се овозможи пристапност.

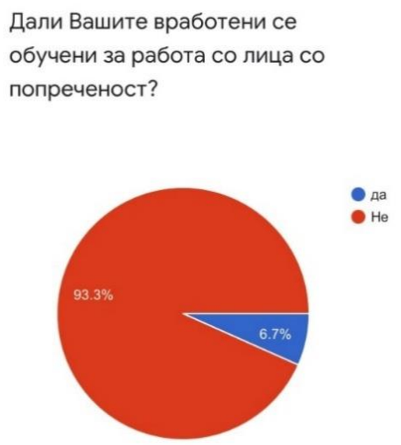

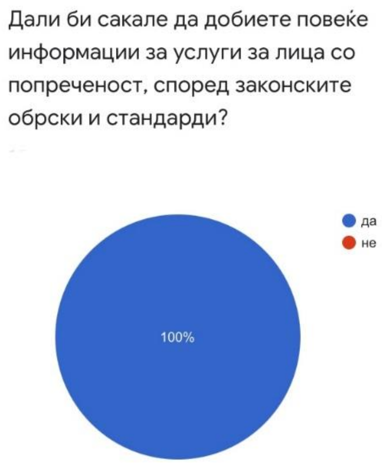

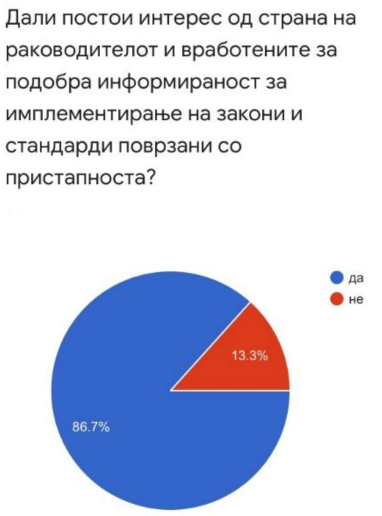

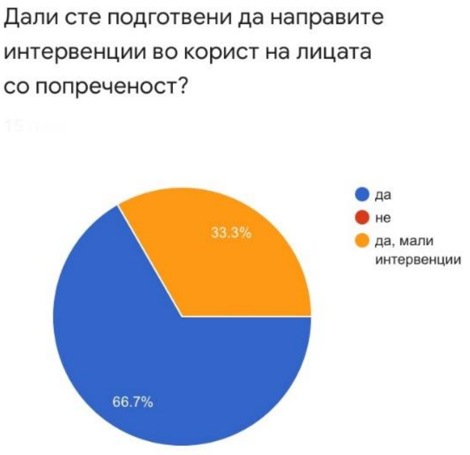

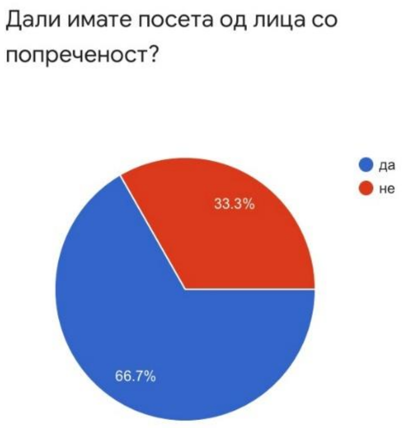

Поголем дел од раководители на институциите се подготвени да направат интервенции во просторот или во содржините, со цел да станат попристапни за лицата со попреченост. Беше констатирано дека понекогаш зависат од финансиски средства, но за секоја промена треба и добра намера. Поголем дел се изјаснија дека имаат посета од лица со попреченост.

Ретко која институција има пристапна веб страна или објавува во медиуми, социјални мрежи и сл за своите активности поврзани со работа со лица со попреченост.

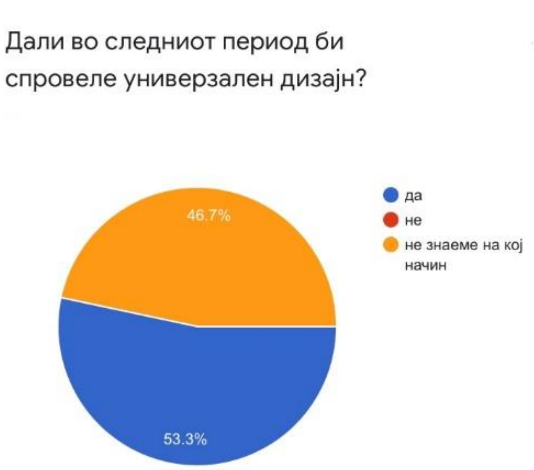

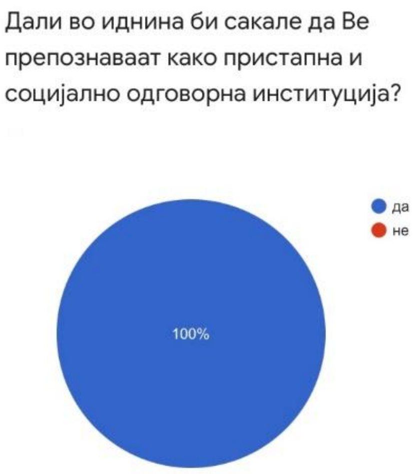

Иако состојбата на терен не е добра, за истакнување е дека 100% од испитаниците се изјаснаа дека во иднина би сакале да бидат препознати како пристапна и социјално одговорна фирма. Секако дека од голема важност е спроведувањето на универзален дизајн со што би биле достапни за лица со различен тип на попреченост.

Општи забелешки за некои општини од посетата на терен:

Беше направена и општа проценка на улиците, тротоарите, парковите, каде се забележана минимална интервенција во однос на пристапноста, односно може да се констатира дека состојбата не е добра. Семафорите немаат звучна сигнализација, постојат голем број на необележани пречки во движењето. Автобуските станици се делумно пристапни како и железничката станица во Битола која има рампа но пристапот до пероните е отежнат.

Забелешки за Крушево

Најсветлата точка во Крушево од аспект на пристапност е Спомен музејот на Тоше Проески, кој е нова градба и според тоа почитувани и имплементирани сите закони и прописи. Голем број од големите хотели се делумно достапни односно дел од нивните содржини се пристапни. Некои од нив и се Во последните неколку години Крушево бележи раст во туризмот особено во авантуристичкиот и културниот туризам. Самата положба и конфигурација на градот е доста специфична и може да се каже дека е непристапна. Голем број на атракции како што се музеи и галерии се непристапни. Сместувачките капацитети во приватни куќи се непристапни заради нивните специфични ентериери. (тесни влезови, стрмни скали..)

Дел од капацитетите се декларираат како пристапни капацитети, но на лице место се покажа дека не се. За препорака за рекреација е езерото кое има патеки за движење а во негова близина се поставени и справи за рекреација на отворено. Жичарницата која е во градот, има доста скали и со тоа е неприкладна за лицата со телесен инвалидитет. Спомeникот на Мечкин камен, кој е атракција од историски аспект е пристапен со кола или автобус. Улиците се најчесто со коцки, а само мал број на ресторани имаат пристапни рампи.

Забелешки за Прилеп

Во Прилеп најповеќе доминира културниот туризам заради големиот број на уникатни цркви, манастири, музеи и галерија кои се многу малку односно делимично недостапни. Сместувачките капацитети се исто така делумно достапни односно има многу малку хотели кои може да се препорачаат за ресторански услуги но не и за сместување. Музеите и галериите, се делумно достапни односно до одреден степен/ниво. Пример: Музејот во Прилеп е достапен само со рампа само до првото ниво, Музејот на тутун воопшто не е пристапен и сл.

Забелешки за Битола

Битола е најголем град во регионот и со тоа нуди повеќе можности за лицата со попреченост. Дел од најпознатите атракции како што се Археолошкиот локалитет

Хераклеја и музејот се делумно пристапни. Имено, локлитетот од неодамна има лифт и рампа до театарот, односно гледалиштето. Музејот пристапност обезбедува со гасеничар, лифткар и повеќе сензорни програми за разни попречености. Пелистер е достапен со пат, но сместувачките капацитети не се пристапни за лицата со теселен инвалидитет. Другите институции од културата, како што се Театарот, Центарот за култура, Магазата, Офицерски дом ...имаат архитектонски бариери. Новото Кино Манаки поседува патека за движење со количка до самото гледалиште. Ниедна атракција од Битола, нема адаптирани тоалети за лица со попреченост според законски прописи.

Забелешки за Демир Хисар

Во Демир Хисар, кој е доста живописен предел, може да се прошета и да се посетат некои значајни цркви, манастири, Меморијалниот музеј с. Смилево, но сепак некои од нив не се пристапни заради архитектонски бариери, односно скали. Сместувачки капацитети и ресторани има многу малку, кои исто така не се пристапни.

Забелешки за Ресен

Во самиот град има неколку атракции, како што се Сарајот (со пристапна рампа до првото ниво) и Спомен куќата на Татарчеви (со стрмни скали во внатрешноста), а во околните места долж Преспанското езеро се наоѓаат неколку непристапни природни атракции. Целиот брег има повеќе точки кои се предмет на интерес но исто така со мала или никаква пристапност. Плажите, кои се во незавидна положба заради повлекувањето на водата се исто така недостапни. Дел од ресторанотие и малубројните сместувачки капацитети се делумно достапни и немаат адаптирани тоалети.

Забелешки за Долнени, Кривогаштани, Могила, Новаци

Во овие четири општини не се регистрирани сместувачки капацитети, регистрирани се помали угостителски капацитети, иако може да се каже дека кај дел од нив има одредени атракции. Во последните години се организираат традиционални ручеци во семејна атмосфера, особено во Мариово, во с. Зовиќ, каде има задоволителна пристапност.

Заклучоци и препораки:

Заклучоци и препораки од анализа и проценка на постоечките достапни туристички услуги и капацитети во Пелагонискиот регион за моменталната состојба со спроведувањето на законските барања за пристапност на лицата со попреченост во Пелагонискиот регион, како пилот регион и моменталната состојба во Пелагонискиот регион, како пилот регион, со обезбедување на специфични туристички услуги за лицата со попреченост.

- Безмалку сите раководители, вработени и сопственици не спровеле законски барања за обезбедување специфични туристички услуги односно, мал број од вработените се свесни или воопшто не се свесни за законските обврски околу пристапноста;

- Безмалку сите капацитети за сместување, немаат соби за сместување на лица со попреченост (исклучок на неколку хотели кои имаат најчесто по една соба) ;

- На влезовите на самите објекти се забележуваат одредени пристапи, но тие не се насекаде според стандардите и покрај што во внатрешноста има простор за движење со количка;

- Најголем дел од капацитетите немаат лифт, дури и кај некои што имаат, има отстапувања на пропишаните димензии;

- Кај ресторанте е забележана одредена свест за пристапноста односно, движењето на колички низ самиот објект е овозможен;

- Голем дел од нив не организираат спортски настани иако се посетени со одреден број на лица со попреченост;

- Некои капацитетите воопшто немаат паркинг а кај оние што има паркинг, не се обележани местата за паркирање за лица со попреченост или ги има многу ретко;

- Безмалку сите капацитети немаат тоалет и не знаат за законската обврска;

-Во разговор со некои од капацитетите се споменуваат мали чекори кои ги спроведуваат за намалување на потешкотиите , но тоа не им е доволно;

- Веб страните на капацитетите се непристапни, што се покажа и во истражувањето, односно непознавањето на стандардите за лесно користење од страна на лицата со попреченост и ретко која институција објавува во медиуми, социјални мрежи и сл за своите активности поврзани со работа со лица со попреченост.

- Вработените во капацитетите изразуваат желба за обука, семинар, тренинг за пристапност бидејќи најголем дел од нив воопшто не присуствувале на овој тип обуки. Исто така, значајно е што голем дел од испитаниците изразуваат желба да инвестираат во своите капацитети, за да ги направат попристапни за лицата со попреченост.

- Според прашалникот за пристапноста на институции, интервјуата, средбите и посетата на терен дадоа слика за тоа каква е состојбата, односно извршена е проценка на изведбата на постоечките пристапни услуги и капацитети на институциите. Имено, најголем дел од институциите не имплементирале стандарди за пристапност, и голем дел од нив немаат информација за истите. Дел од нив имаат само пристапна рампа, до одредено ниво, некои имаат рампа без имплементирани стандардни димензии, а некои немаат никаков пристап. Ретки се институциите во регионот кои имат обезбедено пристапни услуги за лица со попреченост или имплементирано законски обврски;

- Во врска на посебна програма посветена на посетителите, исто така многу мал процент на институции ја имаат и мал процент имаат соработка со лицата со попреченост како и со специјалните училишта. Најчесто се тоа програми од рекреативен карактер, а два музеи се посветени не само на физичката пристапност до објектот, туку и програма за посетители. За лицата со оштетен вид, тактилно искуство (преку тактилни копии, тактилни слики и брајово писмо) и аудио нарации, видеа на знаковен јазик, е овозможено во музејот во Битола а одлична физичка пристапност во Спомен музејот на Тоше Проески;

- Скоро ниедна институција не е комплетно пристапна за лицата со оштетен слух, говор и глас, иако во некои институции тоа е овозможено за мал дел од нивните содржини.

Пример: Театарот од Битола има претстава на знаковен јазик.

- Во институциите е забележан исклучително мал број на вработени кои се обучени за работа со лица со попреченост, а воедно е покажан огромен интерес од страна на раководителите и вработените за подобра информираност, како и имплементирање на закони и стандарди со цел да се овозможи пристапност;

- Поголем дел од раководители на институциите се подготвени да направат интервенции во просторот или во содржините, со цел да станат попристапни за лицата со попреченост;

- Туристичките агенции немаат искуство со организирање на тури наменети за лица со попреченост но како причина ја наведуваат лошата состојба околу културните и природните атракции односно непристапната инфрастуктура. Од добиените информации, во ниедена општина не функционира Туристички информативен центар;

- Иако состојбата на терен не е добра, за истакнување е дека 100% од испитаниците се изјаснаа дека во иднина би сакале да бидат препознати како пристапна и социјално одговорна институција.

Препораки:

- **Да се организираат обуки за вработените во туристичките капацитети и институциите на тема пристапност со акцент на законски обврски ;**
- **Да се следат европските и светските добри практики за пристапен туризам;**
- **Да се направи поврзување со грчкиот партнер во насока на подобрување на прекуграничниот пристапен туризам и да се креира заедничка пристапна рута, конкурентна во меѓународни рамки;**
- **Да се поттикнат туристичките агенции и тур операторите да се вмрежат со агенции кои работаат на пристапен туризам;**
- **Да се мотивираат капацитетите да станат пристапни односно да се покаже бенефитот за нивните бизниси;**

- **Да се инсистира на спроведување на универзален дизајн во сите капацитети, со што би се постигнала пристапност за лица со различен тип на попреченост;**
- **Да се имплементираат иновативни технологии за пристапност, безбедност во патувањето на лицата со попреченост;**
- **Најважно, покрај консултирање на стручни лица за пристапност, да се контактираат Здруженијата на лица со попреченост во следни акции и активности според нивното мото „Ништо за нас- без нас'**
-
- **Анекс 1- фотографии**
- **Анекс 2- Прашалници**
- **Анекс 3 - Користена литература/ референци**

***Проценката е правена во март, април и мај, јуни 2022 год. а фотографиите се направени со личен мобилен телефон со цел да се прикаже моменталната состојба на терен од блиску.**

15.06.2022

Д-р Ирена Ружин

АНЕКС 1

Фотографии

Битола

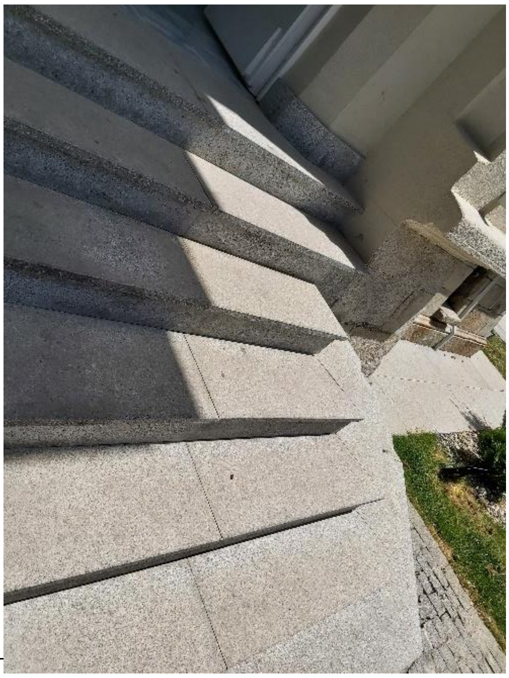

УНИ Банка

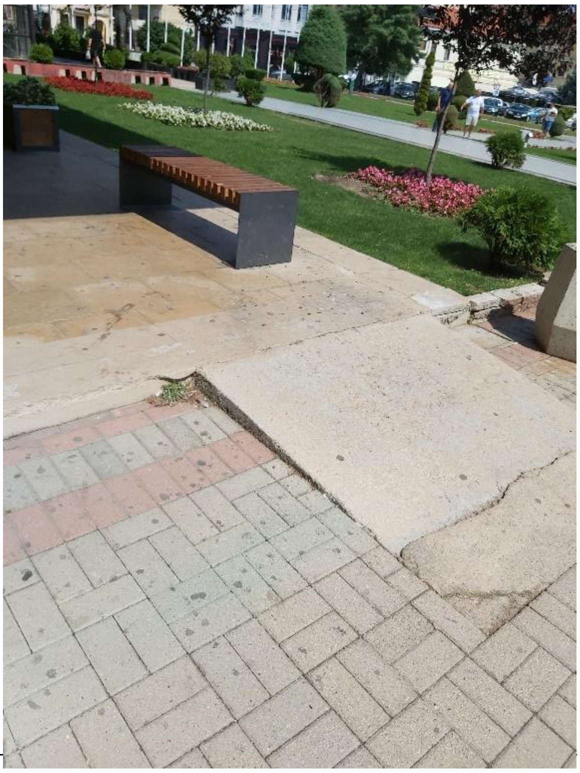

СТОПАНСКА БАНКА

KORZO

БАНКА

P

БИТОЛА BITOLA

ВЛЕЗ
ENTER
ВЛЕЗ
ENTER

EXIT
ВЛЕЗ

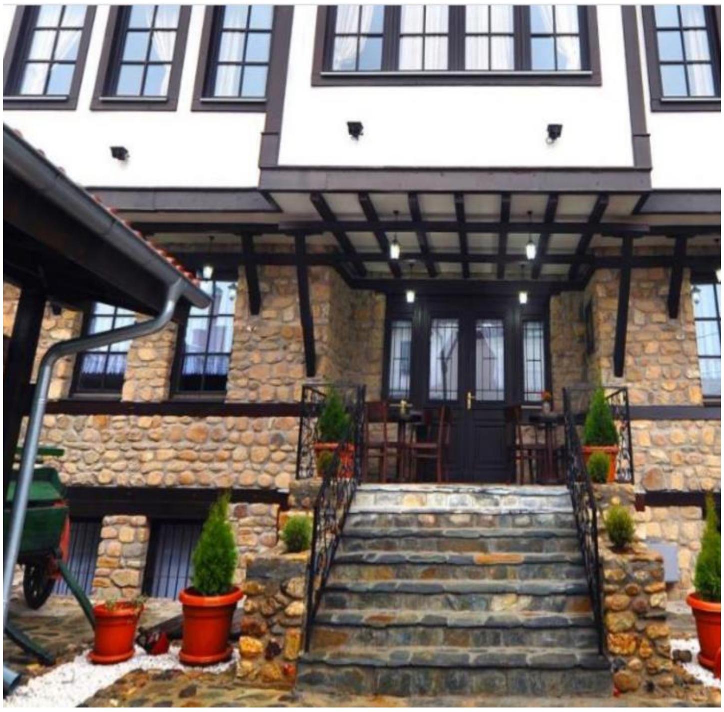

Hotel Treff
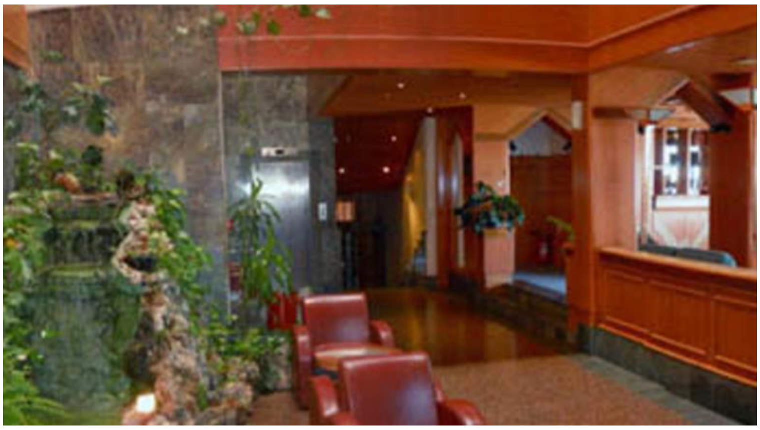

ЧКЕМБАРИ

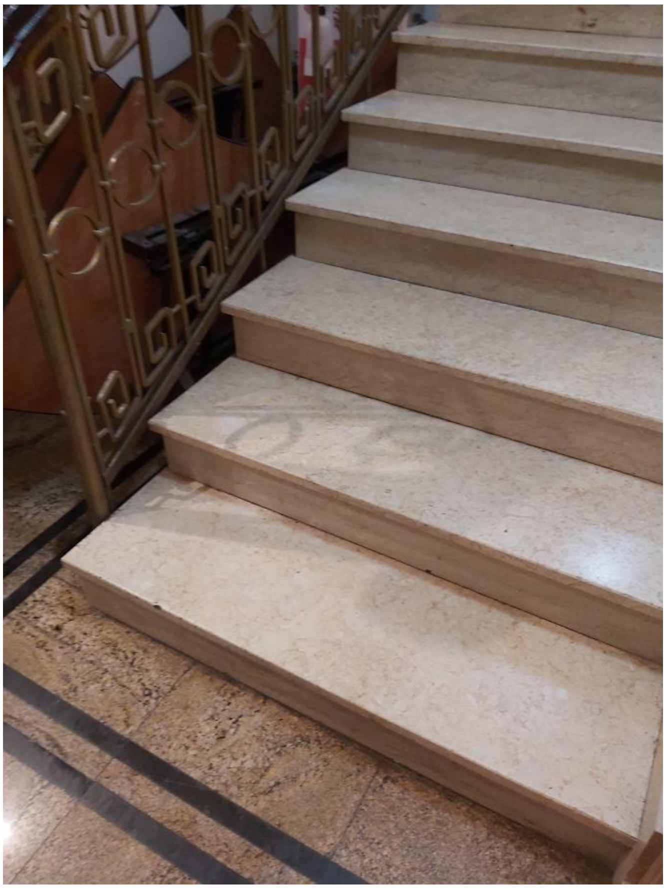

LIFT

2
1
0

КРУШЕВО

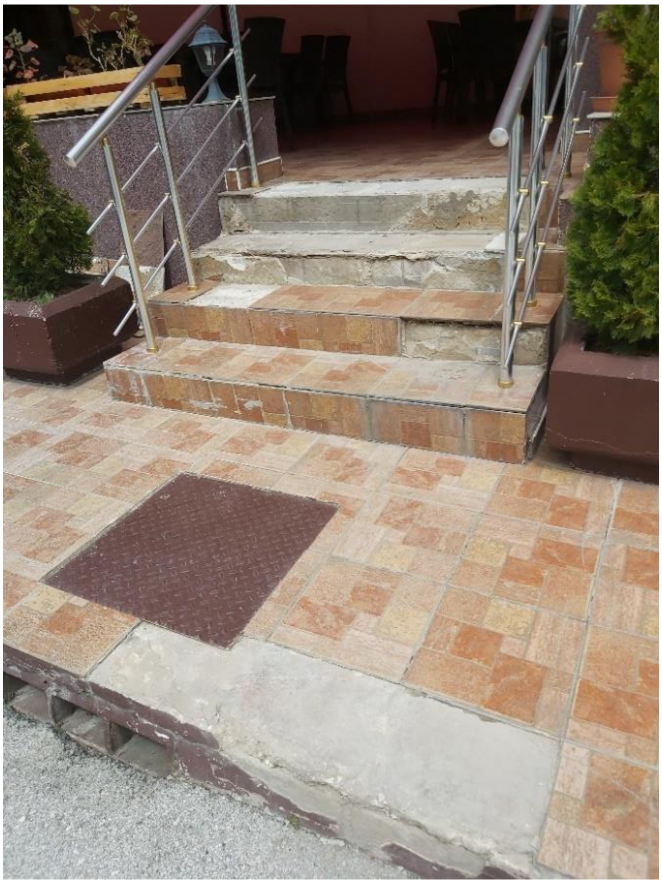

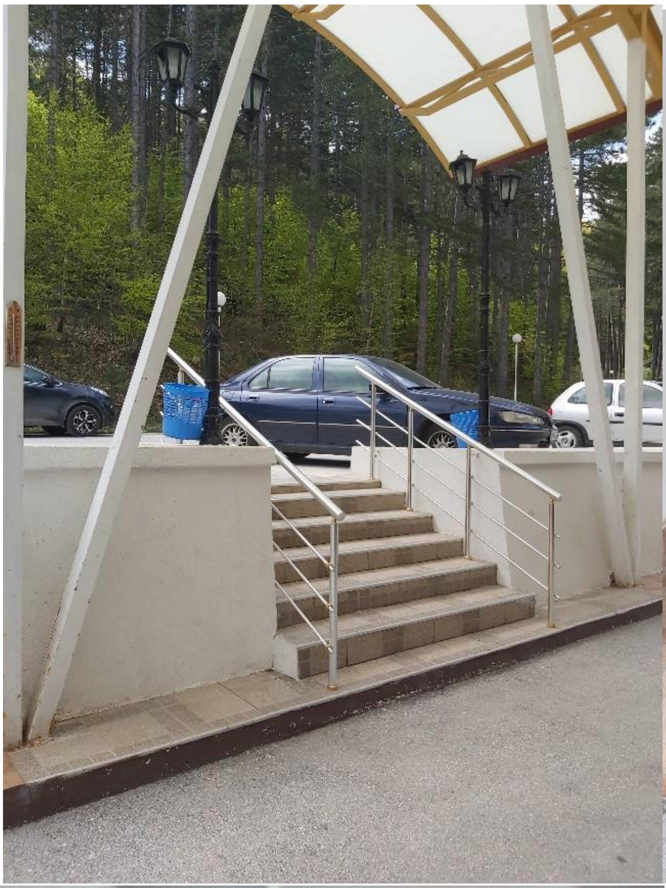

WELCOME

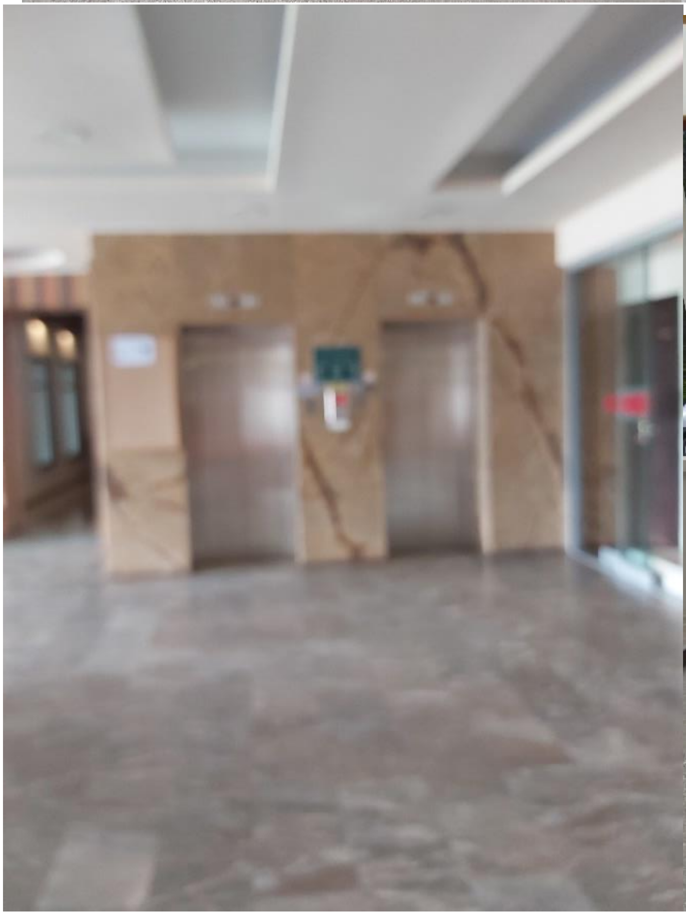

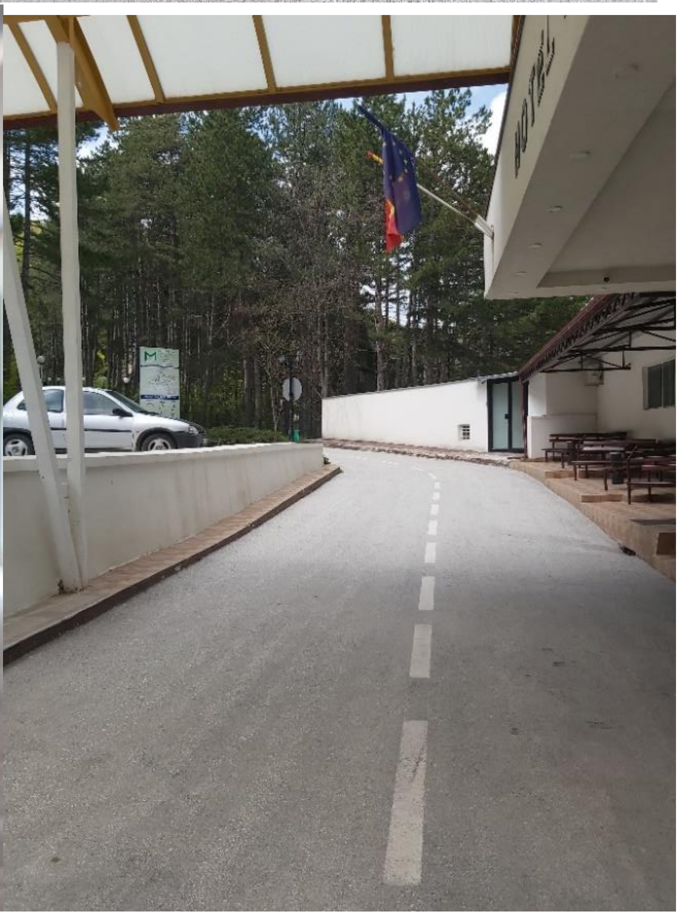

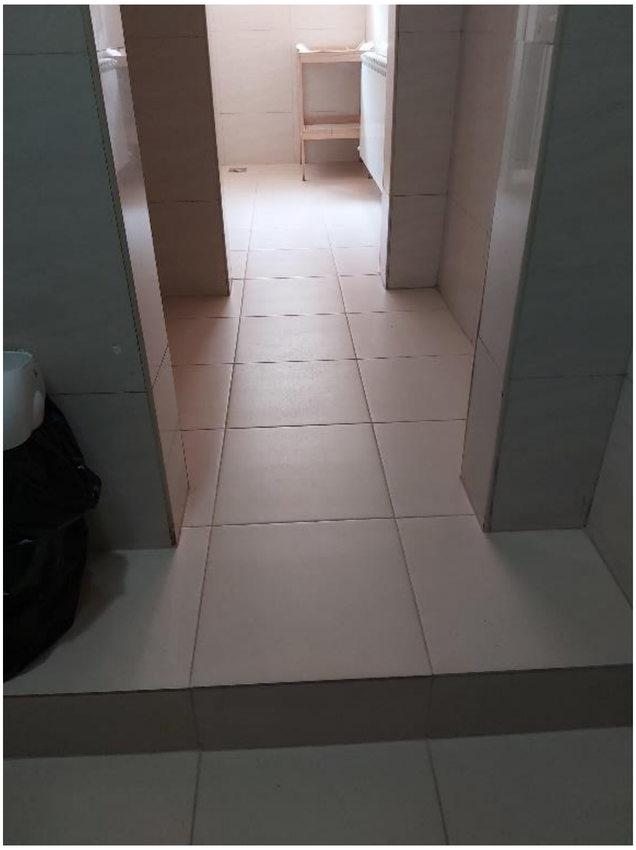

WELCOME

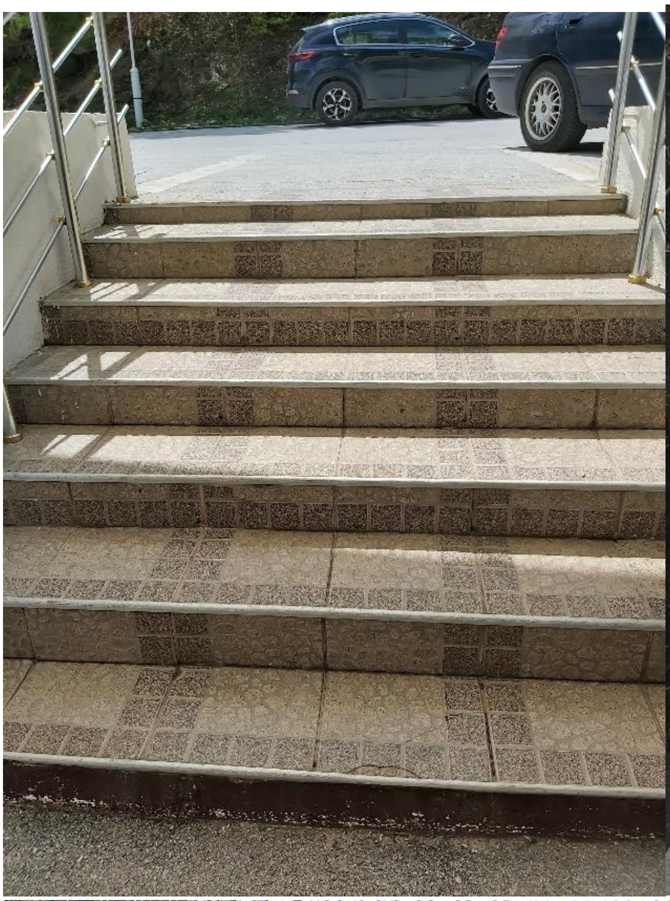

SKIDEPOT
TNESS SHAPE YOUR BODY

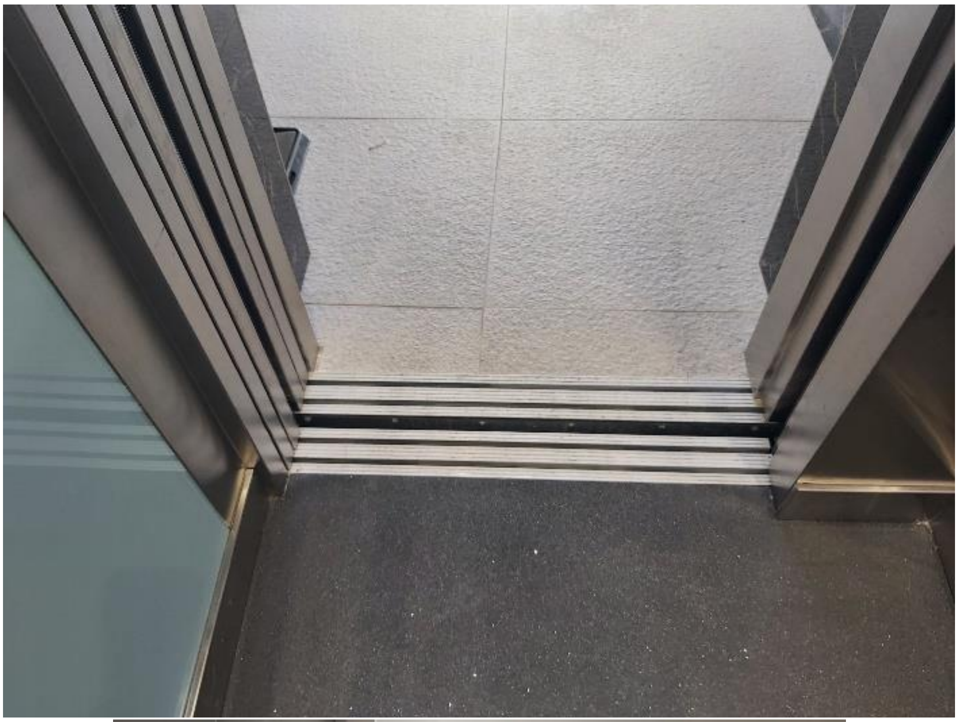

1
-1
0

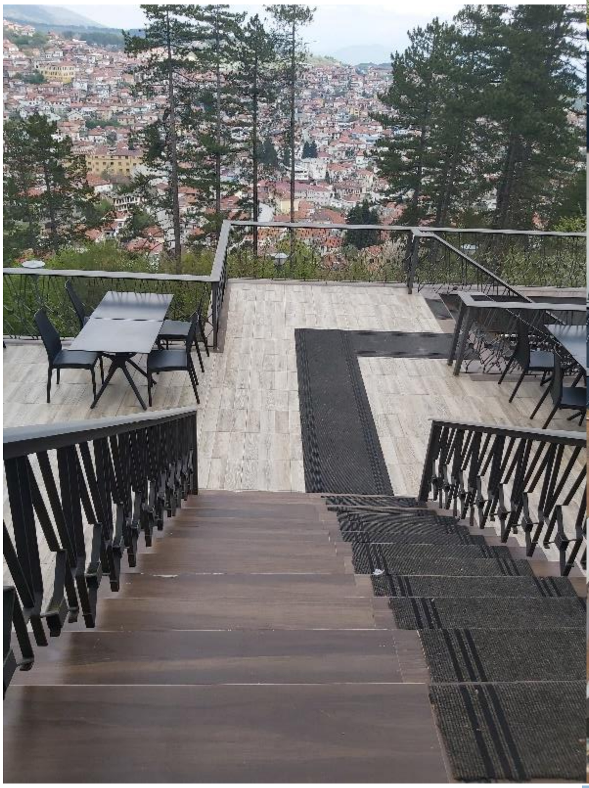

ALTO
restaurant & bar

NULI
APARTMENTS

Apartments

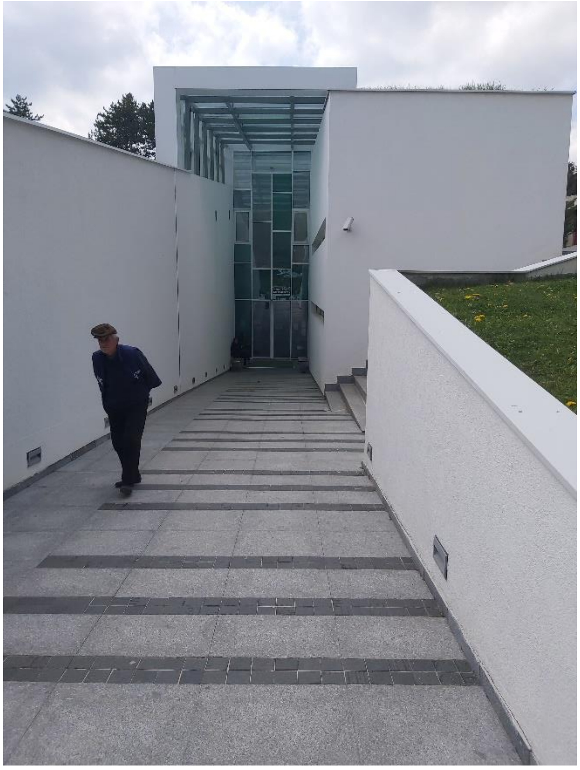

VULL A TOTS
ALLEMAAL
NAHIGUGMA AKO KANIMO

EU AMO TODOS VOCÊS
OMNES TE AMO

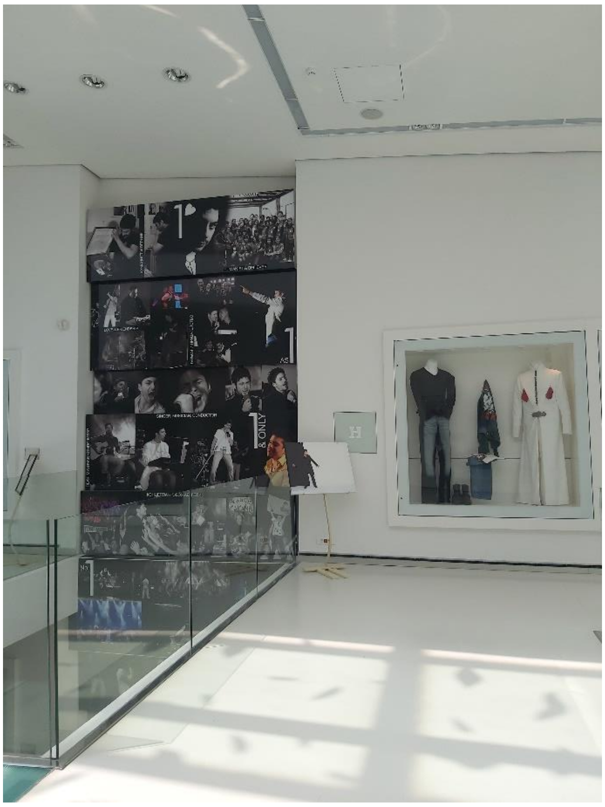

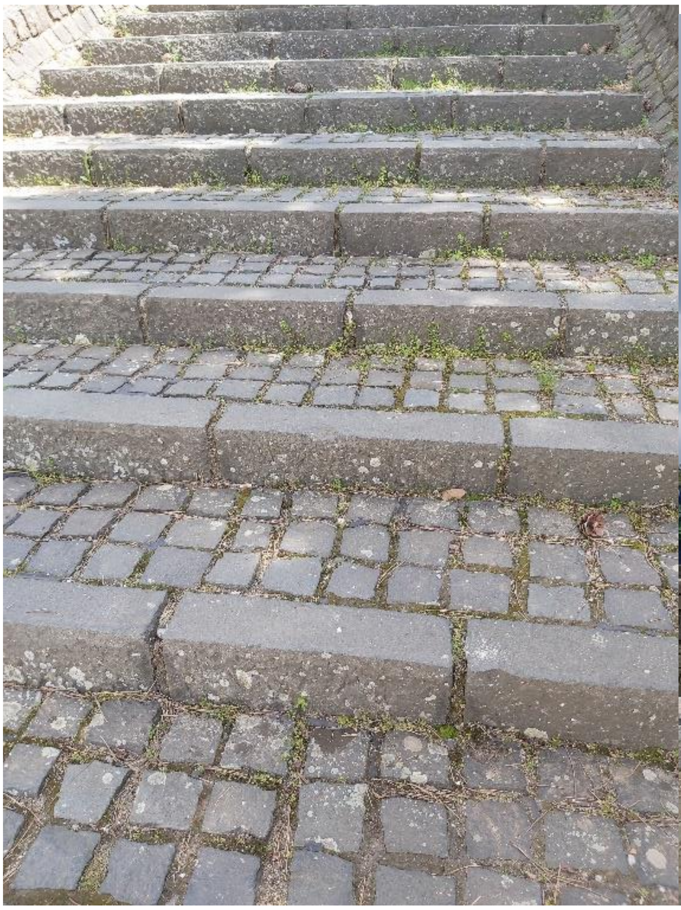

ИСТОРИСКИ МУЗЕЈ
КРУШЕВО

ПЕЛИСТЕРКА

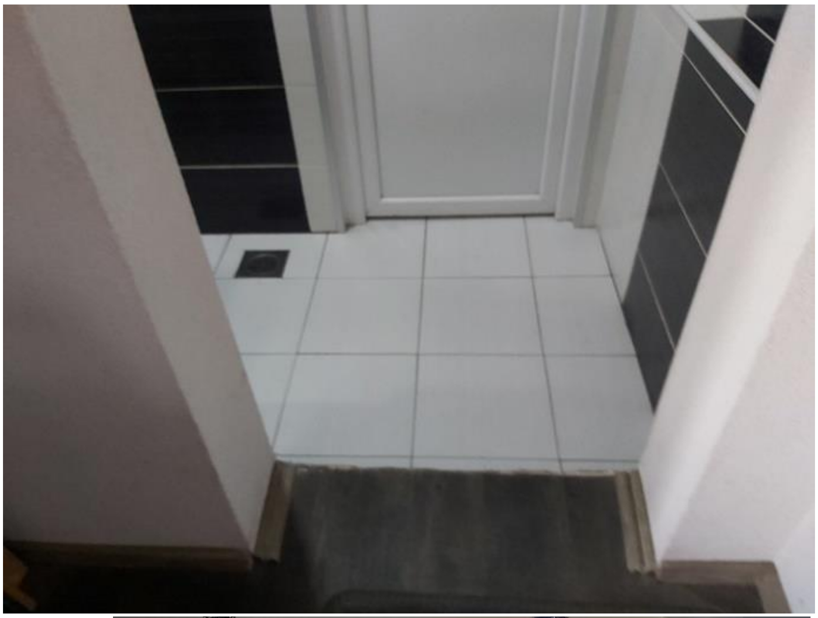
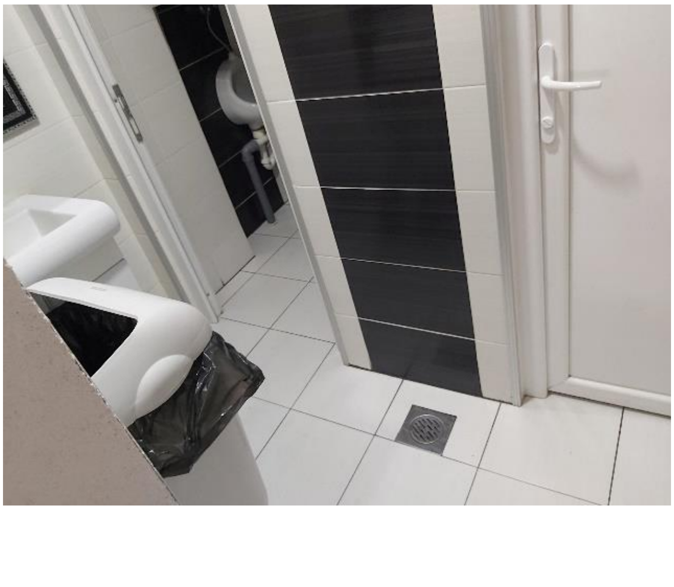
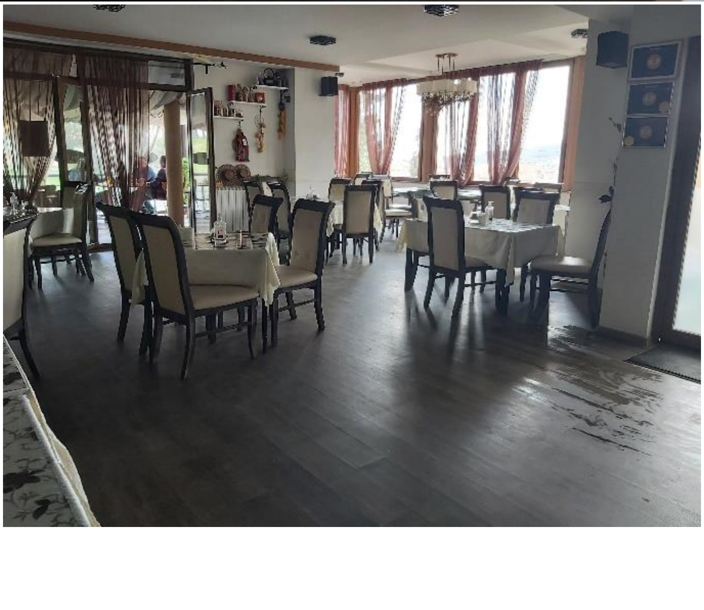

ПАТЕКА ЗА
ПЕШАЦИ

Агенција
и спорт

1905

BELAMI
KS 0108 AB
BT 2010 UB

triglav

ROMA

ДЕМИР ХИСАР

ПРИЛЕП

H

SALIDA
S
HOTEL
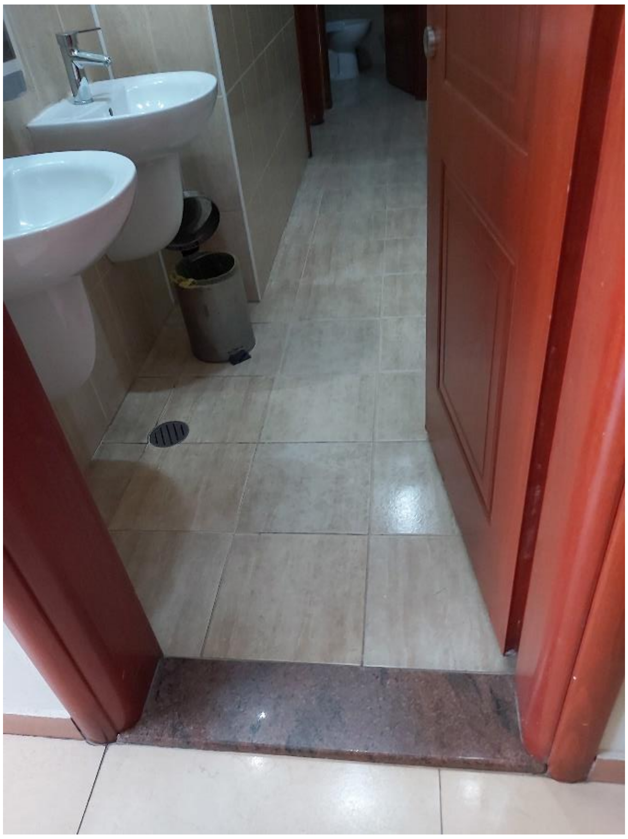

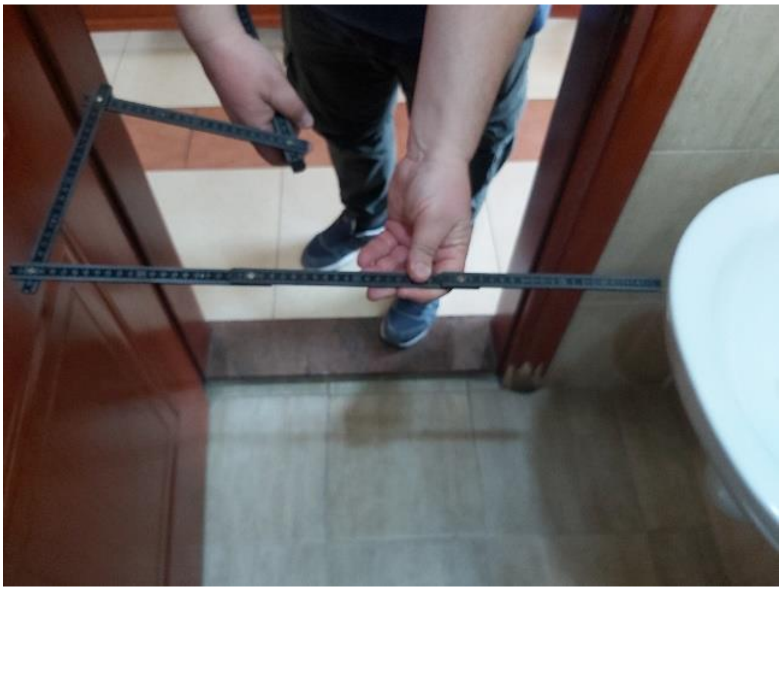

Hotel Salida

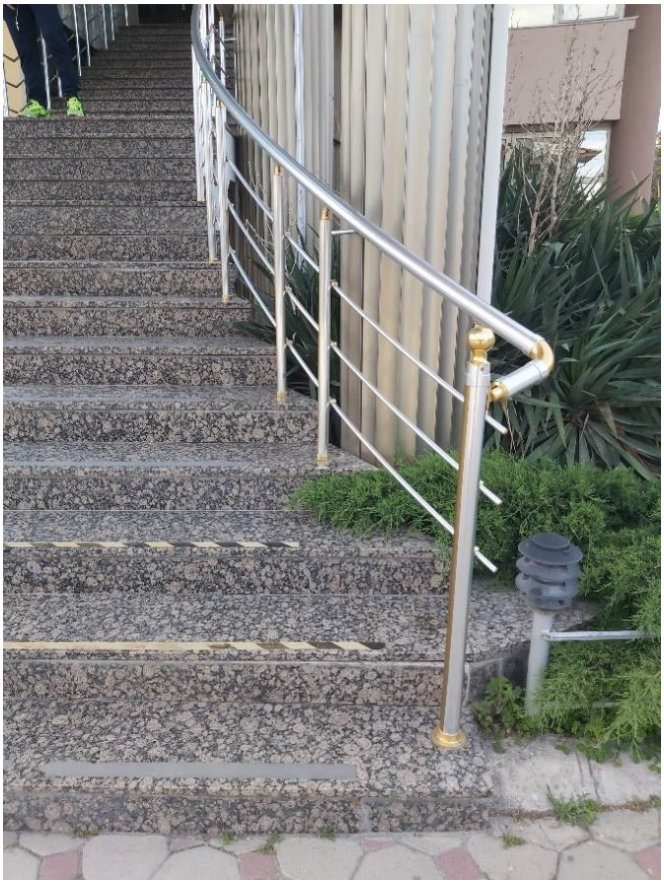

CAUTION

PUSH
TYPKAJ

600KG 8PERS.

QATAR

ВЛЕЗ

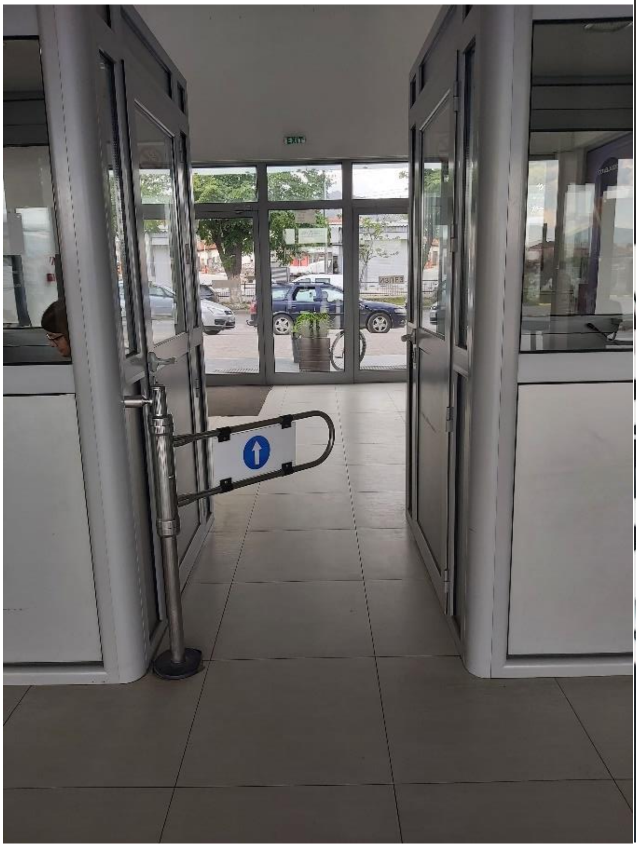

Lisabon
Dublin
ТОАЛЕТ / TOILET
КАРГО ПРАТКИ / CARGO
КАФЕ / COFFEE

ВЛЕЗ

ТУРКАЈ
ВЛЕЗ

РЕСЕН / ПРЕСПА

ДОМ НА КУЛТУРАТА

ROYAL L HOTEL

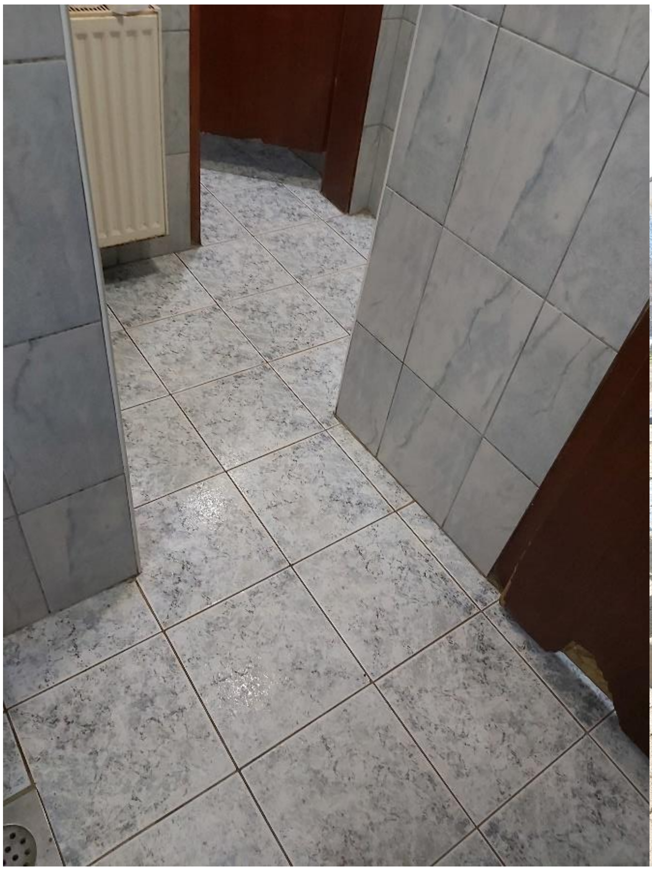

ПРЕСПАВ

АВТОКАМП "КРАНИ"

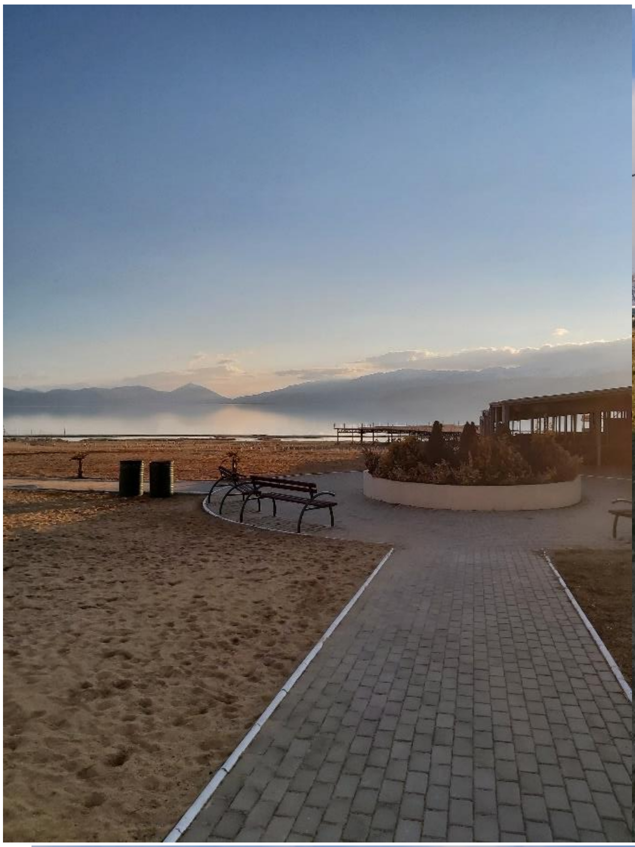

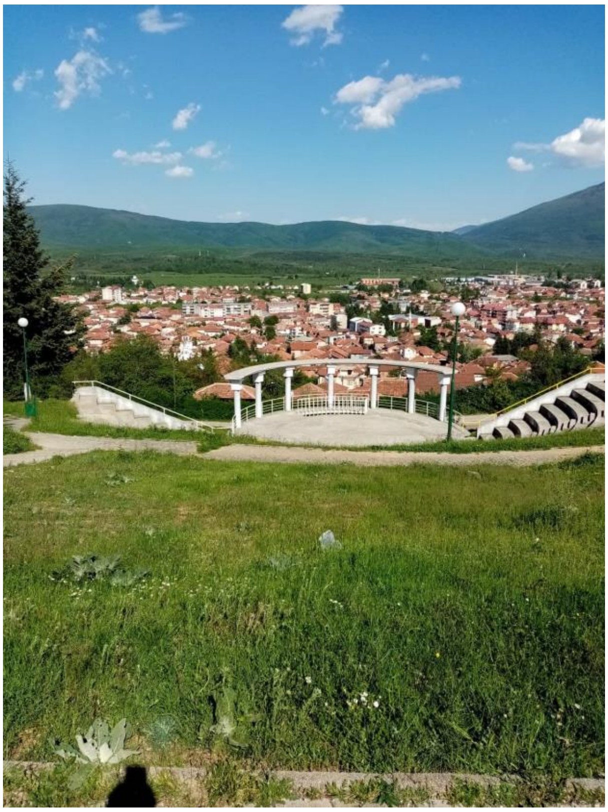

WC

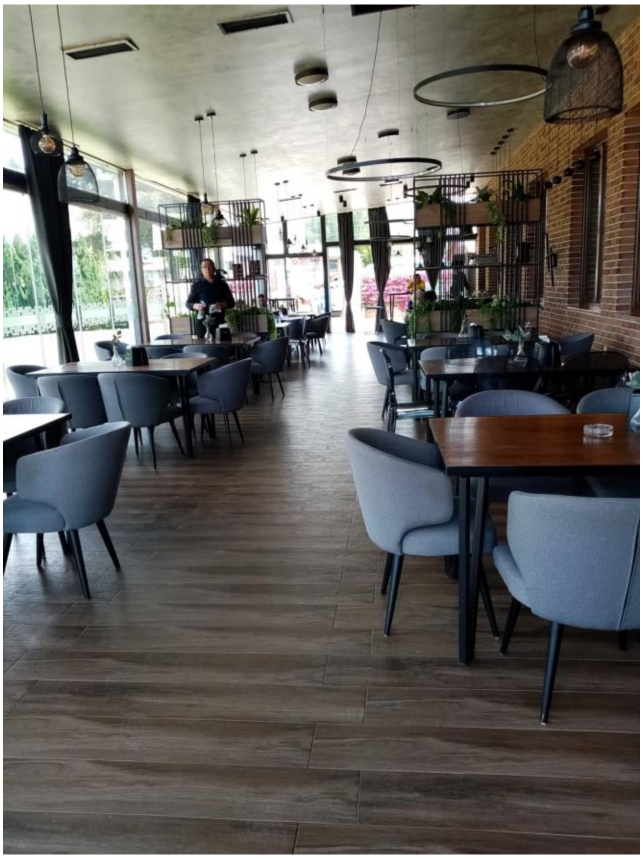

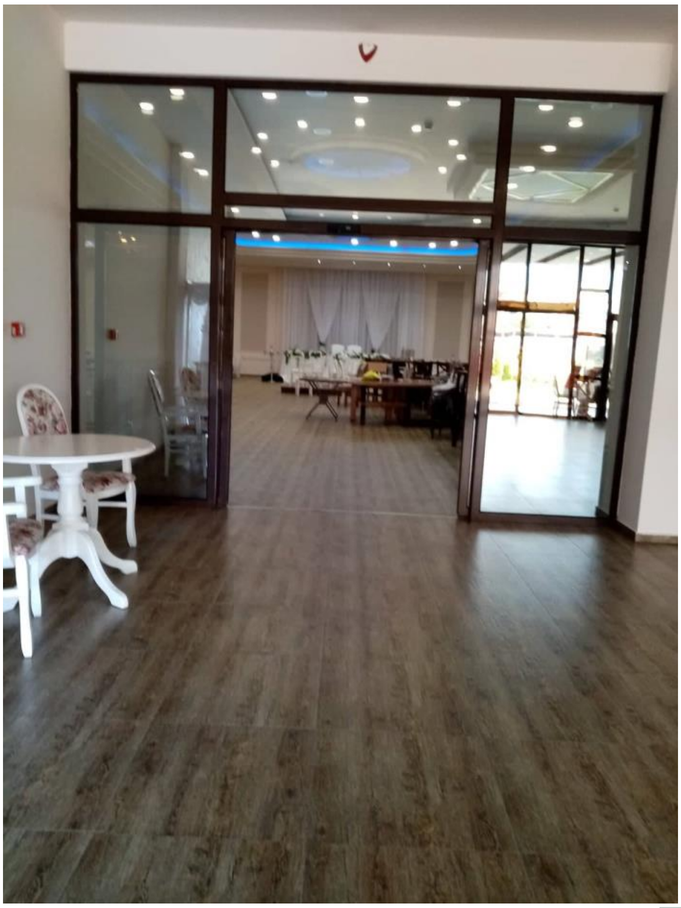

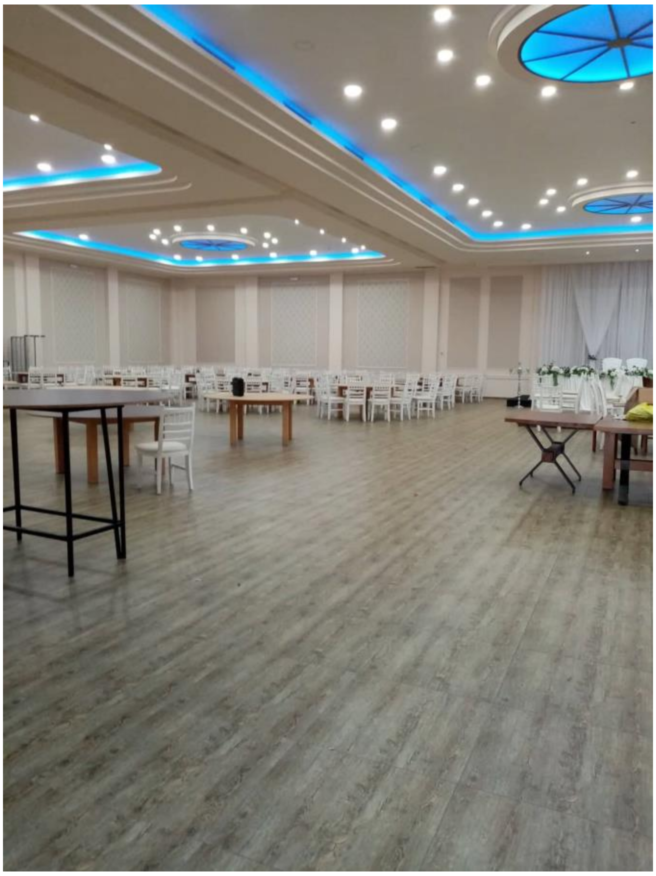

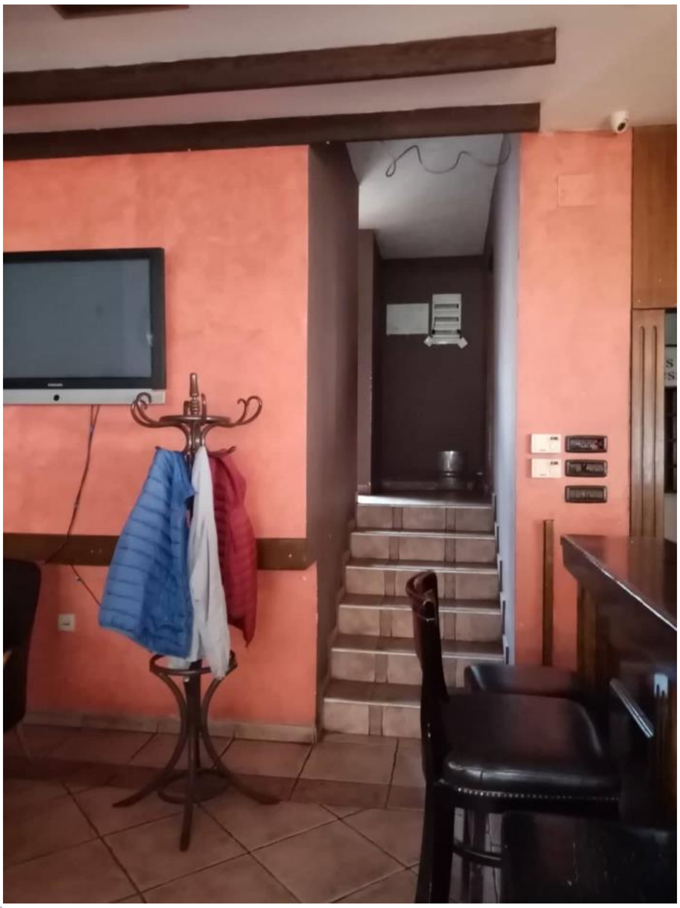

ДОМ НА КУЛТУРА
"ДРАГИ ТОЗИЈА"
РЕÇЕН

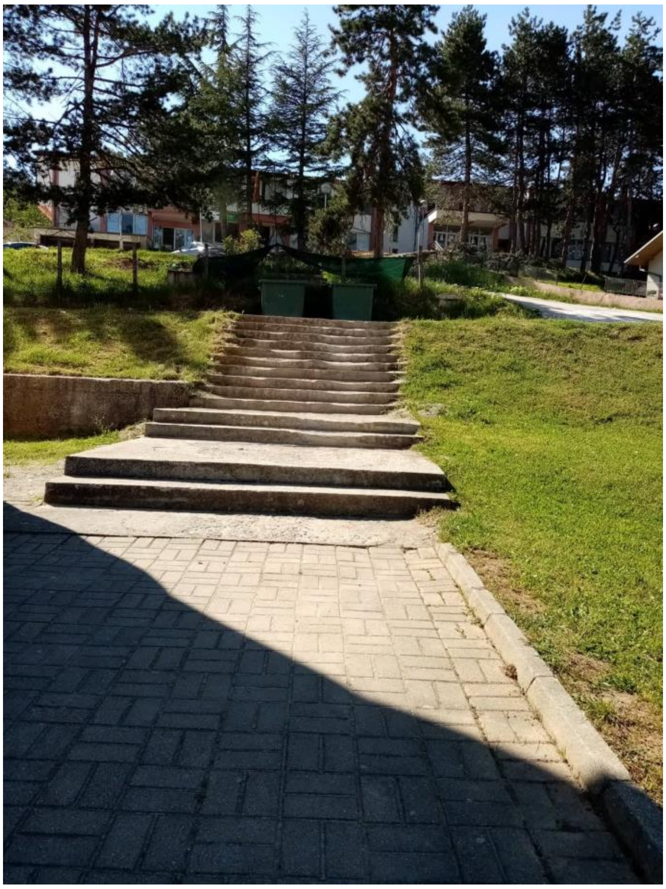

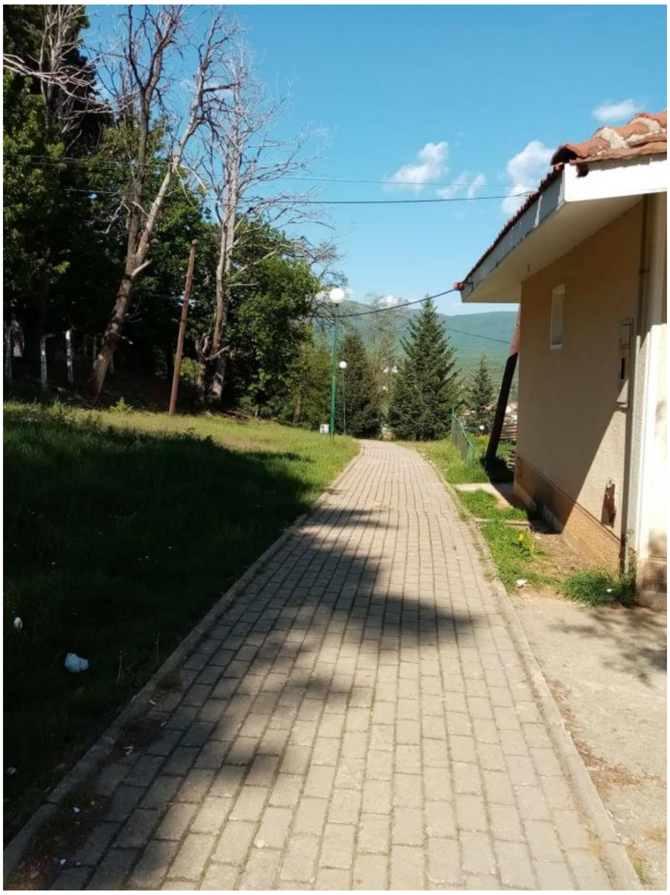

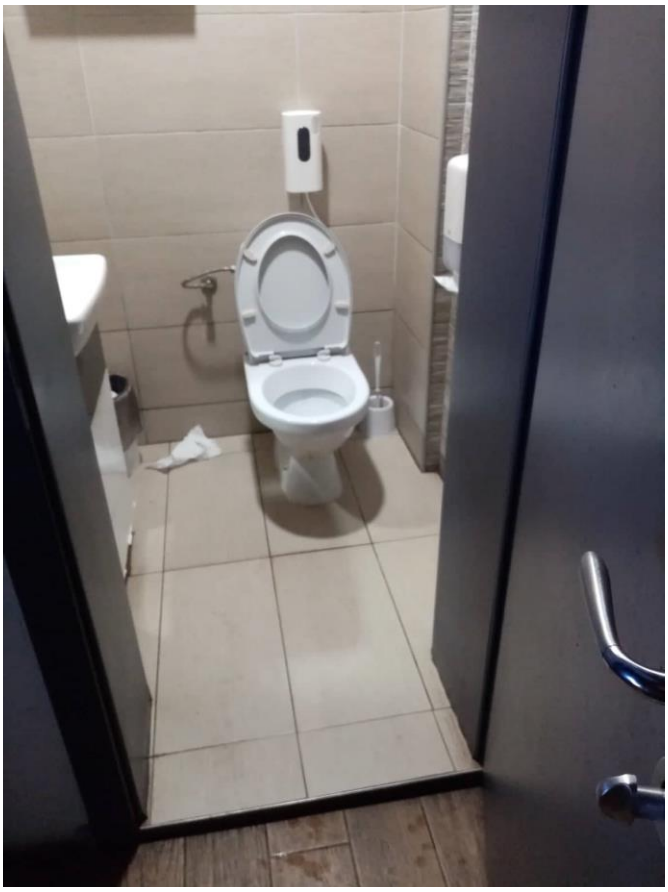

СТАР
СОКАК

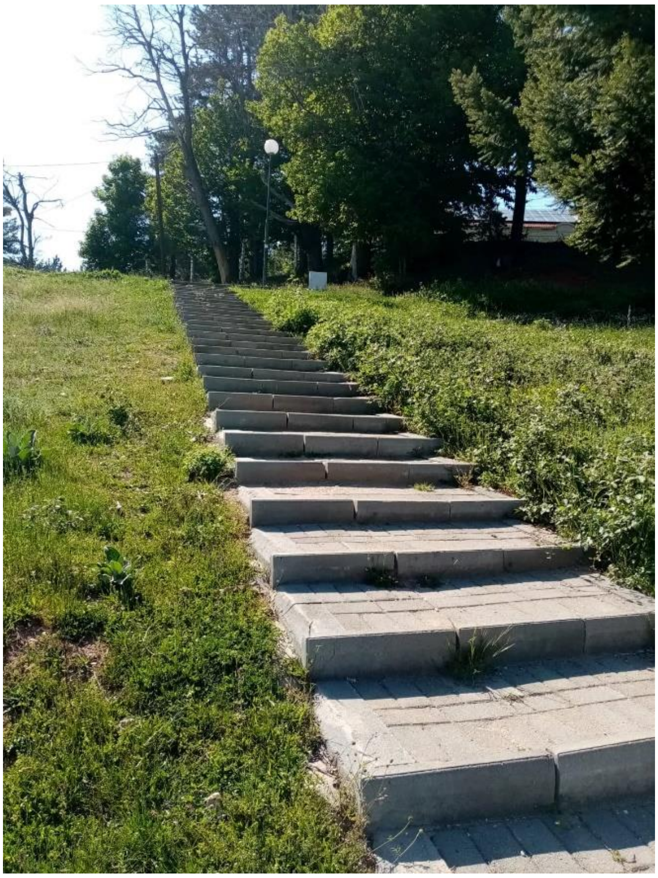

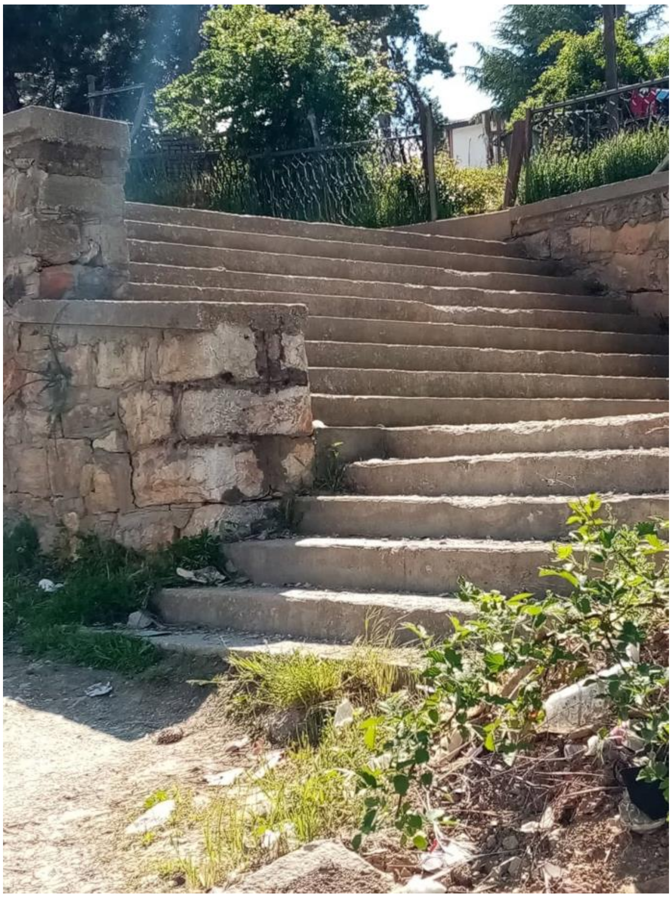

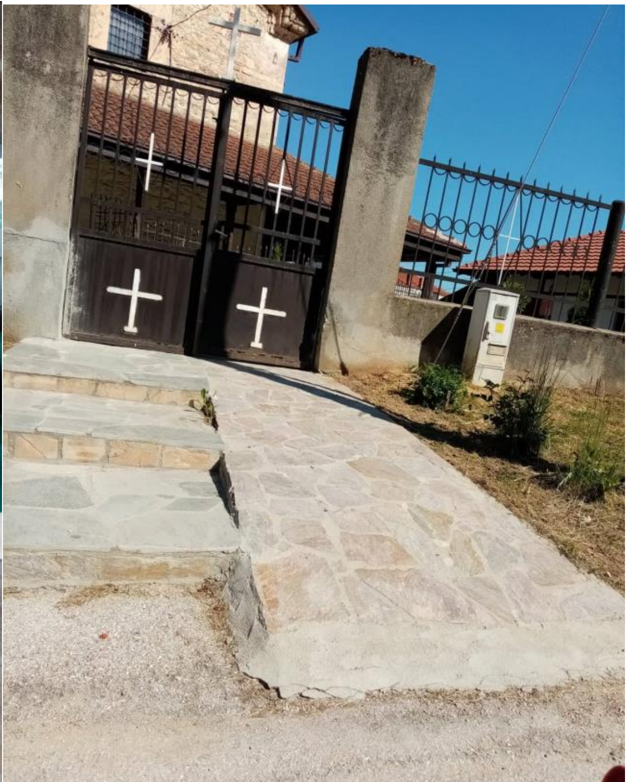

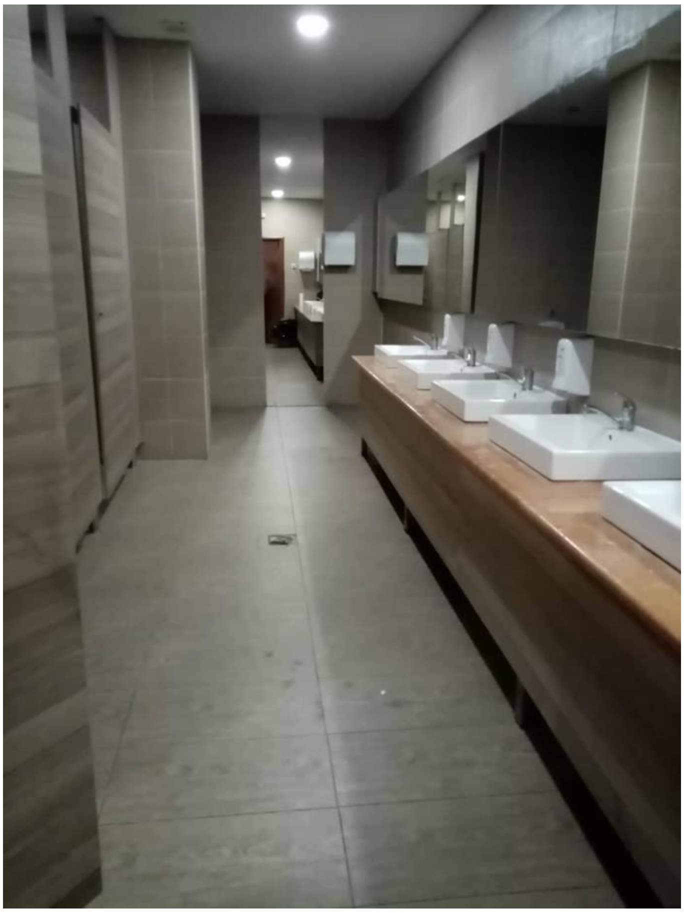

Дали имате информација за меѓународни стандарди и законски обврски кон лицата со попреченост? (на Обединети нации, на ЕУ, ИСО стандарди, насоки, правилници..)

- да
- не

Add option

or

Add "Other"

Required

Дали имате информација за законските обврски и стандарди за попреченост во С. Македониија?

*

- да
- не

Дали сте имплементирале некои од наведените стандарди во текот на работата?

*

- да
- не

Ако одговоривте со да, Ве молам наведете кои:

Short-answer text

Дали имате обезбедено физичка пристапност за лицата со попреченост?
*

- Паркинг/
- Лифт/
- рампа/
- Пристапни па
- огради/
- пристапни то
- друга урбана
- ништо од нав

Дали имате посебна програма посветена на посетителите со попреченост?

- да
- не

Доколку имате посебна програма, Ве молиме наведете.

Long-answer text

Дали Вашите содржини се прилагодени за лицата со оштетен вид?
*

- да
- не

Ве молиме доколку имате, наведете на кој начин се прилагодени содржини за лицата со оштетен вид:
*

- Брајово писм
- тактилни мап
- тактилни слик
- тактилни пре,
- соодветни об
- ништо од нав

Дали Вашите содржини се прилагодени за лицата со оштетен слух, говор, глас?

*

да

не

Ве молиме наведете на кој начин се прилагодени Вашите содржини:
*

аудио водич/

видеа на зна

инклузивна п

асистенција

аликација/

QR кодови

ништо од нав

Дали Вашите вработени се обучени за работа со лица со попреченост?
*

да

не

Дали би сакале да добиете повеќе информации за услуги за лица со попреченост, според законските обрски и стандарди?
*

да

не

Дали постои интерес од страна на раководителот и вработените за подобра информираност за имплементирање на закони и стандарди поврзани со пристапноста?
*

да

не

Дали сте подготвени да направите интервенции во корист на лицата со попреченост?
*

да

не

да, мали инте

Дали имате посета од лица со попреченост?
*

да
не

Дали споделувате информации за Вашата работа со лицата со попреченост?
*

пристапна ве

во медиуми
социјални мр
не споделува

Дали во следниот период би спровеле универзален дизајн?
*

да
не
не знаеме на

Дали во иднина би сакале да Ве препознаваат како пристапна и социјално одговорна институција?
*

да
не

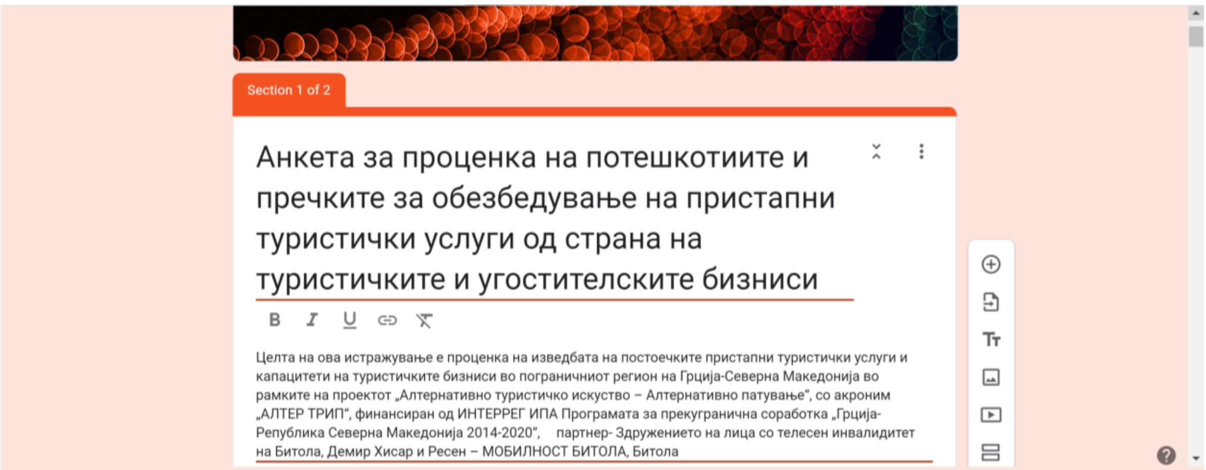

Во која регионална единица / општина се наоѓа Вашиот бизнис?

Checkboxes

- Битола
- Демир Хисар
- Долнени
- Кривогаштан
- Крушево
- Могила
- Новаци
- Прилеп
- Ресен

Add option

or

Add "Other"

Required

Колку вработени лица има во Вашиот бизнис?
*

- а. Помалку о,
- б. Од 5 до 10
- в. Од 11 до 1
- г. Повеќе од

Колку години постои Вашиот бизнис?
*

- а. Помалку о,
- б. Од 5 до 10
- в. Од 11 до 1
- г. Повеќе од

Од каде доаѓаат најголемиот дел од Вашите гости?
*

- а. од С. Маке
- б. од странст
- в. и од С. Ма

На која категорија припаѓа Вашиот бизнис?
*

- а. Сместувањ
- б. Храна и пи
- в. Спортски а
- г. Комбинаци
- д. Друго

Во која категорија припаѓа Вашето сместување? (бизнисите што немаат сместување може да го прескокнат овој дел)

- а. 1 *
- б. 2 **
- в. 3 ***
- г. 4 ****
- д. 5 *****
- ѓ. На ниту едн

Колкав е обемот на сместувачкиот капацитет?

- а. Помалку о,
- б. Од 10 до 2
- в. Од 21 до 3
- г. Од 31 до 4
- д. Повеќе од

Колкав е бројот на соби/апартмани за лица со попреченост?

- а. Ниту една/
- б. 1 соба/апа
- в. 2 соби/апа
- г. 3 соби/апар
- д. 4 соби/апа
- ѓ. Повеќе од

ХРАНА И ПИЈАЛОЦИ На која специфична категорија од секторот за храна и пијалаци припаѓа Вашиот
бизнис?

- а. Ресторан /
- б. Кафе-бар
- в. Друго
- Ве молам, на

Колку квадратни метри е Вашиот бизнис (вкупна внатрешна површина)?
*

- а. Помалку о,
- б. Повеќе од

Дали ја зедовте во предвид пристапноста за лица со попреченост и намалена подвижност (на пр. повозрасни лица) при поставувањето на местата за седење во Вашиот бизнис?
*

- а. Да
- б. Не
- в. Не знам

СПОРТСКИ АКТИВНОСТИ Дали сте организирале спортски активности или екскуризии за лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)?

- да
- не

Ако одговоривте со да на претходното прашање, дали сте се имале некакви потешкотии при организацијата?
*

- а. Не се соо
- б. Се соочив
- в. Се соочив
- г. Се соочив

Ако одгоривте со не, зошто никогаш не сте организирале спортски активности за лица со попреченост или намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)?

- а. Немало пр
- б. Нема соо
- в. Нема соо
- г. Заради др

After section 1

Continue to next section

Section 2 of 2

ПРИСТАПНОСТ – УСЛУГИ ЗА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Description (optional)

Колку често Вашиот бизнис услужува лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)?
*

- а. Никогаш
- б. Ретко
- в. Често
- д. Многу чест

Дали има соодветни услови за пристапност на лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица) на влезот на бизнисот?
*

а. Не, влезот

б. Не, иако и

в. Да, има ра

г. Да, има ме

е. Да, има не

Дали мислите дека лице во инвалидска количка може слободно да се движи во Вашиот бизнис?
*

а. Да

б. Не

в. Не знам

Дали има посебно место за паркирање (или места за паркирање) за лица со попреченост во паркинг просторот на Вашиот бизнис?
*

а. Бизнисот н

б. Нема посе

в. Има посеб

Лифтот е пристапен за лица со попреченост (соодветна големина за инвалидска количка и контролни табли пред и во кабината се на соодветна височина: 90 – 120 cm од подот)
*

а. Нема лифт

б. Лифтот не

в. Лифтот е с

г. Лифтот е с

Дали во Вашиот бизнис има тоалет за лица со попреченост?
*

а. Да

б. Не, не е пр

в. Не, предви

г. Не, не знам

д. Не, заради

Со какви потешкотии се соочувате при услужувањето на лица со попреченост или со намалена подвижност (на пр. повозрасни лица)? (можете да одберете повеќе од еден одговор)
*

а. Нема ника
б. Има потеш
в. Има потеш
г. Има други

Ве молам, наведете ги другите видови на потешкотии, доколку имате:
Short-answer text

Дали Вие или кој било друг вработен (или сопственикот) сте свесни за законот за пристапност за лица со попреченост и/или со намалена подвижност?

а. Не
б. Да, малку
в. Да, средно
г. Да, многу д
д. Не знам да

Дали веб-страната на Вашиот бизнис е лесна за користење за лицата со попреченост (WCAG 2.0 протокол)?

а. Да
б. Не
в. Не знам

ОБУКА НА ПЕРСОНАЛОТ ЗА УСЛУЖУВАЊЕ НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Како би го оцениле знаењето на персоналот во однос на управувањето на лица со попреченост или со намалена подвижност?
*

а. Одлично
б. Многу добј
в. Средно
г. Недоволно
д. Лошо

Како би го оцениле искуството на персоналот во управувањето на лица со попреченост или намалена подвижност?
*

- а. Одлично
- б. Многу доб[
- в. Средно
- г. Недоволно
- д. Лошо

Дали Вие или друг вработен (или сопственикот) сте присуствувале на семинар или друга едукативна / информативна активност за пристапноста за лица со попреченост или намалена подвижност?
*

- а. Да
- б. Не
- в. Не знам

Дали Вие или друг вработен (или сопственикот) би сакале да присуствувате на семинар или друга едукативна / информативна активност за пристапноста за лица со попреченост или намалена подвижност во иднина?
*

- а. Да
- б. Не
- в. Не знам

Дали би сакале да инвестирате пари во бизнисот за да го направите повеќе пристапен за лицата со попреченост или намалена подвижност?
*

- а. Навистина
- б. Многу
- в. Средно
- г. Малку
- д. Воопшто не

Анекс 3

Корисни линкови

1. https://www.unwto.org/
2. www.predif.org
3. www.diversci.eu
4. http://portaloinvalidnosti.net
5. https://www.disabled-world.com
6. https://www.accessibletourism.org/
7. https://www.disabled-world.com
8. ISO - Accessibility for all
9. ISO - Developing sustainably
10. https://unesdoc.unesco.org
11. Persons with disabilities - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission (europa.eu)
12. https://www.age-platform.eu/policy-work/news/new-eu-strategy-promotes-rights-people-disabilities
13. https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=hr
14. https://indicators.ohchr.org/
15. https://learning.abilityadvisor.eu/
16. https://www.edf-feph.org/
17. https://vlada.mk/KoordinativnoTelo/PravaNaLicaSoPoprechenost
18. https://www.nsiom.org.mk/konvencija
19. https://tourismmacedonia.gov.mk
20. https://www.accessibletourism.org/
21. http://www.europewithoutbarriers.eu/download/6_Igor-Stefanovic.pdf

22. https://pantou.org/

23. https://www.unwto.org/form/acces
24. http://accessitpro.eu/
25. https://www.iso.org/standard/52329.html
26. https://www.iso.org/standard/55038.html
27. https://www.iso.org/standard/58086.html
28. https://www.iso.org/standard/72126.html
29. https://www.iso.org/standard/76106.html
30. https://mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/FINALNA%20Revidirana%20Nacionalna%20Strategija.pdf
31. https://economy.gov.mk/
32. https://pelagonijaregion.mk/
33. https://www.healthrights.mk
34. https://www.atsvip.eu
35. https://economy.gov.mk/Upload/Documents/20.11.2019